CIJENA 3 DIN.

POŠTARINA U GOTOVU

OBITELJ

BR. 23

1931

27555

ILUSTROVANI TJEDNIK **OBITELJ** IZLAZI SVAKE NEDJELJE

PRETPLATA NA 3 MJESECA DIN 30·—. ZA INOZEMSTVO 3 DOLARA GODIŠNJE. — PRETPLATA SE PLAĆA UNAPRIJED.

POJEDINI BROJ STOJI DIN 3.—

UREDNIŠTVO I UPRAVA, ZAGREB, TRG KRALJA TOMISLAVA 21. — TELEFON. 54-17. — ČEKOVNI RAČUN POŠT. ŠTED. BK. 33.536

Slika na omotu ovoga broja: FILMSKI GLUMAC R. MONTGOMERY IGRA GOLF. — Foto Metro-Goldwyn-Mayer.

ZLATNA KNJIGA OBITELJI

U Zagrebu se na uglu ulice hrvatske kraljice Jelene i bosanskoga kralja Tvrtka gradi Kuća Dobre Štampe, u kojoj će i naš ilustrovani tjednik »Obitelj« imati svoj dom.

Svatko zna, kolika je blagodat imati svoju vlastitu kuću. To je težnja svakoga pojedinca, a to je težnja i svake institucije, svake ustanove, koja hoće da živi svojim životom, te da se uzmogne s uspjehom razvijati.

I »Obitelj«, koja je svojim čitateljima širom prostranih naših krajeva toliko omiljela, imat će evo doskora svoj vlastiti dom, koji će joj biti oslon za daljnji razvoj i za osiguranje njene budućnosti. A sa sigurnošću možemo već sada ustvrditi i to, da će taj novi dom drage naše »Obitelji« imati nada sve blagotvoran utjecaj i na sve veću njenu dotjeranost, jer kućica je po narodnoj riječi slobodica, a s tim je pojmom vezan i pojam napretka i procvata.

Sigurno nema nijednoga našega čitatelja i nijedne čitateljice, koji omiljeloj svojoj »Obitelji« ne bi želio sve dobro za njen trajni procvat i napredak. Zato smo uvjereni, da će svaki to i činom dokazati. Upravljamo dakle molbu na sve vrijedne čitateljice i čitatelje, da ma i najmanjim prinosom pomognu ovo zajedničko djelo sviju nas, koji se kupimo oko »Obitelji«, da dom njezin bude nesamo što prije dograđen, nego i što prije isplaćen. U to ime otvaramo današnjim danom

ZLATNU KNJIGU OBITELJI

za upis sviju darovatelja, koji bilo kolikim darom pomognu ostvarenje ovog vlastitog doma »Obitelji«.

Ne bi smjelo biti nijednog našeg pretplatnika i nijedne pretplatnice, a da njihovo ime ne bude uneseno u tu ZLATNU KNJIGU »OBITELJI«. Dapače ljubav naša prema dragoj djeci našoj i prema djeci milih naših treba da nas ponuka, da ime svakoga od njih bude za vječni spomen uneseno u tu ZLATNU KNJIGU OBITELJI. Uz svako ime i prezime neka bude navedeno i mjesto, dan i godina rođenja, a može se pridodati i koja želja izražena kratko u nekoliko riječi (na pr. Za sreću i zdravlje u životu; ili Obdari ga, Bože, obiljem blagoslova; ili Budi uvijek dobra svom tati i mami; ili Sjećaj se svojih dragih roditelja; ili Za sretan imendan; ili Spomen na dan krizme; ili Spomen na dan zarukâ, i slično). Svi, koji budu upisani u ZLATNU KNJIGU OBITELJI, bit će svake godine o blagdanu svete Obitelji u mjesecu siječnju jednom službom Božjom preporučeni Svevišnjemu, da blagoslovi njih i ispuni upisane želje.

Tri će vrste biti upisâ u ZLATNU KNJIGU OBITELJI prema visini darovanja prinosa:

običnim slovima će biti upisano ime onom, tko daruje Din 10·—,
crvenim slovima onom, tko daruje najmanje . . . . . Din 30·—,
zlatnim slovima onom, tko daruje najedamput . . . . Din 100·—.

Imena sviju darovatelja bit će donesena u »Obitelji«, a uz to će svakom, kada dom Obitelji« bude dovršen, na spomen biti ispostavljena i poslana mala ukusna diploma.

Doskora će evo oni naši pretplatnici, koji svoju pretplatu šalju na tri mjeseca, opet slati redovitu četvrtgodišnju pretplatu. Neka ne propuste, a da tom zgodom ne dodadu barem 10 Din (ili koji drugi od triju navedenih vrsta darova) za dom »Obitelji« te neka to zabilježe na naledu čekovne uplatnice zajedno s imenom, prezimenom, danom i godinom rođenja onoga, čije ime treba da bude uneseno u ZLATNU KNJIGU OBITELJI. Ali još je bolje, da se za doznaku dara domu »Obitelji« svaki posluži posebnom čekovnom položnicom, koju prilažemo ovom broju.

Za svaki i najmanji prinos neka bude vrijednim i dragim našim čitateljicama i čitateljima već unaprijed hvala.

U Zagrebu, na Duhove 1931.

Za uredništvo »Obitelji«:
Dr JOSIP ANDRIĆ

Za upravu »Obitelji«:
Dr VELIMIR DEŽELIĆ sin

Izdaje Konzorcij jeronimskih časopisa (predstavnik dr Josip Andrić). ✶ Odgovorni urednik dr Josip Andrić, Zagreb, Trenkova 1. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ulica 2. Zaklada Tiskare Narodnih Novina u Zagrebu.

BROJ 23 OBITELJ GOD III

U ZAGREBU 7 LIPNJA 1931

KONAC RUSKIH SVEUČILIŠTA

Sveučilišta, te najviše današnje škole, stala su se osnivati u srednjem vijeku te su bile izraz opće težnje za universalnim znanjem. Nikle su u vijeku, u kojemu je universalno katoličanstvo dalo svoje snažno obilježje. »Universitas litterarum« bio je ideal, za kojim je išao svaki obrazovani čovjek. Među najstarija i najslavnija sveučilišta ubrajaju se i slavenska sveučilišta: češko u Pragu i poljsko u Krakovu te katoličko sveučilište u Luvenu (Louvain) u Belgiji.

PRVE TREŠNJE

No u najnovijem razdoblju čovječanskoga napretka stala su se sveučilišta dijeliti na sve više fakulteta, od kojih svaki ide za specijalizacijom u znanju. To nastojanje oko specijaliziranja došlo je do najjačeg izražaja u Americi, gdje su sveučilišta poradi toga i prestala biti visokim školama u našem, evropskom smislu. A posljedica je toga, da ta američka sveučilišta uživaju i mnogo manji ugled od prekomorskih sveučilišta u Evropi.

Dalje od amerikanizacije sveučilišta pošlo je boljševiziranje visokih škola, koje se provodi u Rusiji. Boljševizam zadaje zapravo smrtni udarac pojmu sveučilišta, te je u Rusiji zapravo došao konac ruskih sveučilišta. Boljševici su od početka svoje vladavine sistem školstva udesili u skladu s tradicionalnim sistemom sveučilišnih nauka. Boljševicima nije stalo do općenito obrazovanih ljudi nego samo do dobrih i vještih specijalista za pojedine struke. Kada su stvorili plan t. zv. pjetiletke, prema kojemu se provodi reorganizacija cijele industrije i cijeloga ratarstva u boljševičkom smislu, osjetili su još većma potrebu velikoga broja specijalista. Zato su proveli reformu školstva, koja znači posvemašnje ukinuće sveučilišta.

Sada u Rusiji postoji ponajprije osnovna škola rada, koja traje sedam godina. Srednje škole prestaju se zvati gimnazija i dobivaju ime tehnika te ih ima 6 vrsta: industrijske tehnike, ratarske tehnike, socijalno - gospodarske, medicinske, pedagoške i umjetničke tehnike. Školski rok na svakoj tehnici traje 2 i po godine, a onaj, tko takvu tehniku svrši, mora ići tri godine kao običan radnik na rad u svoju struku. Tek iza toga može biti primljen u više škole, koje traju također tri godine, a ima ih toliko vrsta, koliko ima raznih struka. Sve te boljševičke škole imadu 815 raznih naučnih osnova, od kojih je 50 postotaka tehničkih, 25 postotaka ratarskih, a na ostalih 25 postotaka otpadaju sve ostale nauke, kao što su medicina, književnost, pravo, umjetnost itd No u svim je školama jedan zajednički jedinstveni tečaj t. zv. politgramota, u kojem se uči marksizam i lenjinizam. Kada dakle đak sa 24 godine sve te škole i nauke svrši, on je nesamo svršeni specijalist nego i posve odgojeni komunist. A to je ono, što je materijalističkom boljševizmu, koji ruši sve duhovne vrednote, glavno. Kao što je njihov plan naveliko producirati tvorničke i poljodjelske proizvode, tako i škole moraju producirati boljševike na veliko.

ČOPORI ŽIRAFA NA ŠIROKOJ AFRIČKOJ RAVNINI

Rezervati divljači u Africi

Napisao prof. Stjepan Gottwald

U ožujku ove godine prikazivao se u Zagrebu tonfilm »Afrika govori«. Taj film je snimljen sa mnogo truda i troška. Šta više došlo je i do komplikacija između Njemačke i kolonijalnih vlasti radi jednog crnca, kojeg je lav prigodom snimanja skoro razderao. U zadnji čas im uspije osloboditi teško ranjenog crnca i samo dobrom njegom i liječničkom vještinom mu spasiše život. Taj film je snimljen većim dijelom na onim kompleksima Afrike, koji su po kolonijalnim oblastima proglašeni rezervatima za divljač. Tu je naime zabranjen svaki lov. Zbog obijesnog lova, trgovine i mode mnoge su životinje posve zatrte, a neke su postale sasma rijetke. Upravo se nemilice ubijao afrički slon poradi bjelokosti njegovih kljova, od kojih se prave biljarske kugle i različne umjetnine. Druge su životinje ubijali radi krzna ili perja. Kao primjer bezumnog uništavanja životinja neka nam služi slučaj, koji se nedavno desio. Francuska ljepotica Mistinguette nastupala je u kostimu iz perja od ptice rajčice. Za taj kostim je ubijeno 450 rajčica! U Münchenu su plesačice u kostimima iz aligatorske kože (vrst krokodila) izvodile neki ples, pa je za tu svrhu ubijeno 500 aligatora. Pa konačno su i kod nas zatrte ili su postale rijetke mnoge životinje, jer su ih nemilice ubijali radi krzna i perja (biber, ris, vidra močvarica, kuna bjelica, kuna zlatica, zerdav, bjela čaplja i t. d.).

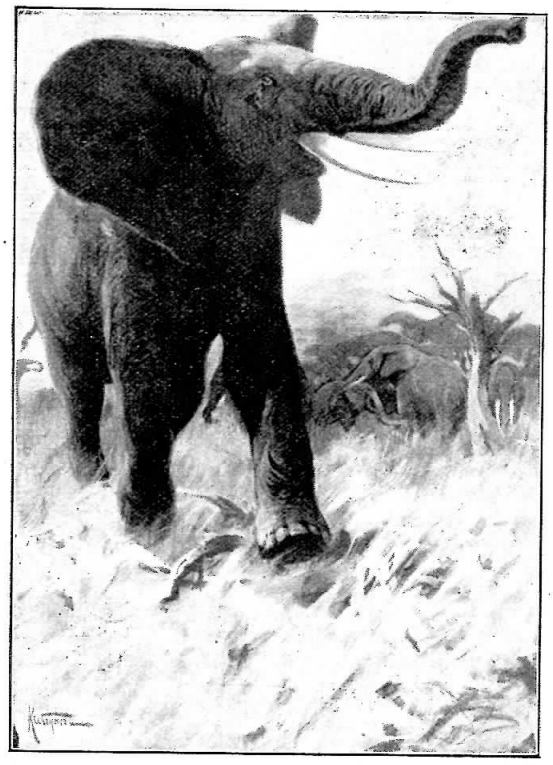

AFRIČKI SLON

U Africi se najljepše manifestirala stara istina, da je svijet samo ondje savršen, kamo još nije dospjela ruka kulturnog čovjeka!

Za rezervate su obično odabrani oni kompleksi, koji su za divljač najprikladniji i koji su ograđeni prirodnom ogradom, gorskim lancima, rijekama, prašumama ili opet velikim stepama. U tim rezervatima vidimo velike čopore različitih životinja, tako da dobivamo impresiju, da promatramo stada domaćih životinja. Osobito su veliki čopori različitih vrsta preživača iz roda antilopa. Gnu je antilopa sa glavom poput goveda, repom i grivom konja i vitkim nogama poput jelena. Ta životinja dolazi u rezervatima u čoporima po 1000 komada. Često se gnu izmješa sa govedom crnaca, koje oni tjeraju na pašu. Vidimo velike čopore i drugih antilopa, kao kao što su kudu antilopa, koja je slična jelenu; samo mužjaci imadu duguljaste šiljaste 2 do 3 puta poput šarafa savijene rogove.

Stotinama su u filmu prikazane bubalis antilope, također slična manjem jelenu, koje na glavi imadu kratke šiljaste prema natrag poput klina savijene rogove.

Nadalje smo vidjeli u filmu manje čopore (30 do 40) zebra. To su krasni divlji konji s tamnim prugama i neprestano skaču i naganju se po tim rezervatima. Među zebrama nalazimo obično i gnua, pa malu inpala antilopu, kudua, pa po koji manji čopor (5 do 10) nojeva, koji se među drugim životinjama majestetskim koracima šeću.

Među tim životinskim zajednicama vidimo obično i manji čopor (6 do 8) žirafa. To su 5 do 6 m visoke životinje sa dugim vitkim nogama i dugim vratom. Žirafe brste lišće s visokih akacija, pa kako imaju veliki vidokrug, izgleda, kao da su oni čuvari šarolikog divljeg stada u tim stepama, jer čim one opaze nešto sumnjivo, odmah bježe, a za njima bježi onda cijelo stado.

Rezervate oko voda često gusto nastavaju različne ptice močvarice. Tako smo vidjeli rezervat oko Viktorija jezera, na kojem imade milijuna plamenaca. Kad se dignu, nebo upravo potamni, jer poput plamenog oblaka zastiru sunce. Tu nalazimo manje čopore marabua, velikih močvarica s debelim kljunom. Raskriljen marabu ima 2½ m, pa za tili čas se dignu nebu pod oblake, da ih i jakim povećalom vidimo tek kao malu točku.

U afričkim rezervatima ne manjkaju niti divlje zvijeri. Vidimo, kako kralj životinja, strah i trepet ostalih životinja, lav s lavicom kruži po stepi. On je u tim rezervatima upravo koristan, jer skrbi, da slabe, kržljave životinje za vremena istrijebi i tako onda ne dolazi do degeneracije različne divljači. U ovom filmu smo vidjeli čopor od 7 lavova, to je velika rijetkost, ali izlaganjem strvine kroz 2 mjeseca uspjelo je skupiti taj čopor lavova.

Tu obitava i krvoločni leopard. Ne prođe skoro ni jedna noć, a da se ta znatiželjna pjegava mačka ne došulja do logorišta ekspedicije.

Razumije se, da utim afričkim rezervatima ne manjkaju niti majmuni. Osobito imade tu velikih čopora paviana. Majmuni putuju vrlo oprezno i organizirano. Stariji iskusniji su vođe i stoje na čelu čopora. Onda slijedi nekoliko jačih kao veza, a tek onda čopor. Opazi li vođa nešto sumnjivo, odmah dojavlja vezi, a ova se vraća čoporu, koji onda mijenja smjer putovanja. Osobito su oprezne majke oko mladih, koje brane svoje mlado do zadnjega daha. Naiđe li neprijatelj na majmune s mladima, tad majka zgrabi mlado i bježi, dok se mužjaci zaustave pa

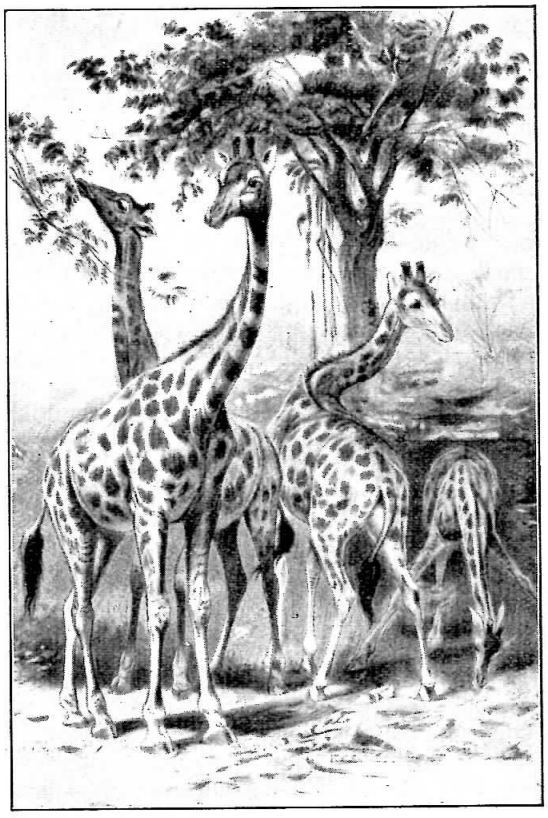

ŽIRAFE

viču i iskesuju svoje očnjake, da tako zaplaše i zaustave neprijatelja. Tek kada je ženka odmakla, onda i oni pobjegnu. Naiđemo li na čopor nojeva s mladim, to se i oni postave u stav obrane lamatajući krilima, ali samo tako dugo, dok smo podalje od njih. Ako se unatoč k njima približimo, to će stari nojevi pobjeći, a mlade lako ulovimo. Čopori različnih divljih životinja u tim rezervatima svjedoče nam, da je ta zaštitna mjera za očuvanje pojedine vrste divljači, već u ovo kratko vrijeme veoma koristila i da su rezervati za divljač od potrebe i u Evropi pa i u našoj domovini.

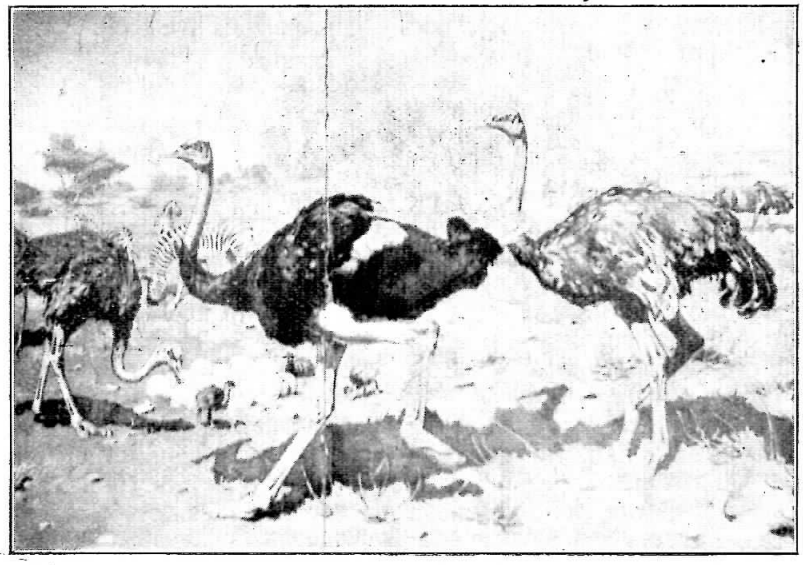

AFRIČKI NOJEVI STRAGA DESNO GNU

SNIMILA JEDNA AFRIČKA EKSPEDICIJA

PRVI I JEDINI

(NASTAVAK.)

ROMAN JEDNE ŽENE — NAPISAO MARKO SOLJAČIĆ

Gospodin Antić okamenio se naslućujući najgore, ali nije mogao da je išta pita. Polako i neopazice sio je na stolac, sklopio ruke na trbuhu, kimao glavom i gledao čas u daljinu kroz prozor, čas u gospođu Jolanku, dobro misleći, da će biti bolje, ako joj pusti da uredi dojmove i osjećaje, kojih je, po njegovu mišljenju, morala imati dosta toga poslije podneva.

Međutim, kad su se otvorila vrata i ona čula glasove svoje djece, zaridala je kao još možda nikada u prošlosti.

Djeca su stala nasred sobe i ne mogući shvatiti, zašto se to zbiva, pogledala su se naizmjence, prignula glavice i ostala, kao da ih je tko postavio da pobuđuju samilost.

Gospodin Antić nije mogao odoljeti tim trima statuama. Pristupio je nježno i očinski njihovoj majci, dotakao se njezina ramena i tiho upitao:

— Što je, gospođo?

Ona je osjetila brigu, još više joj se raznježilo srce i još je jače briznula, ali kad je on zamolio, poradi djece da prestane i da kaže, što joj se dogodilo, ona je podigla glavu i kroz plač rekla:

— Sam vas je Bog ovamo doveo! Tko zna, što bi bilo od mene, da nijeste došli!

Djeca su se već bila snašla, pa su jedno po jedno prilazila svojoj majci i svojim lijepim djetinjskim shvaćanjem nastojala ublažiti njezinu bol.

Drago je upitao, što joj je, a ona nastojeći da oni ne osjete ono, što je trga, sakrije oči rukama.

Zvonko je sasvim djetinjski primijetio plačući i sam:

— Mama plače...

A Milica dižući joj ruke s očiju zvala je milo:

— Mama... mama... mama...

Njihova majka samo je jecala. Kao da je svu svoju nesreću prenijela na njih neprestano je uzdisala: Djeco moja! Djeco moja! I nikako nije htjela gospodinu Antiću ispričati, što joj se dogodilo, izgovarajući se, da nema snage.

Kad joj je napomenuo one svoje riječi od prije nekoliko mjeseci, ona je opet poniknula i rekla:

— Tko bi znao, da su ljudi takvi!

Bilo se već zamračilo i gospodin Antić vidjevši, da ne može pomoći, zamolio je, da se umiri poradi djece. Rekao je, da je došao po njih, ali da joj ih ostavlja, da joj budu utjehom

Ona mu je stisnula ruku toplo i zahvalno, pogledala ga ravno u oči i zamolila ga, da bi došao sutra, da mu ispripovijedi slučaj.

Kad je gospodin Antić izišao, ona je učinila ono, što nije nikada pred djecom običavala: Dok su djeca bila pod dojmom svega onoga, što su vidjela i čula, zavezla se njihova majka u sentimentalan osjećaj, što ga je naročito gojila, i uživala je u njemu kao u najintimnijem vlastitom dobru. Taj se osjećaj onoga popodneva uspeo iznad svih njezinih snaga. Kao da se objektivizirao i zaustavio se u jednoj tački, u koju je ona uprla pogled kao u nešto živo, što dršće i zanosi, opominje i moli.

Je li to bila ekstaza ili neka neodređena vizija, ne znam, ali njezin se glas prenio, i ona je govorila ovako:

— Hinko, Hinko!... Koliko tvoja sirota trpi!... I što će doći iza svega, a nikoga nemam! Hinko dragi, kako si ti bio pošten! Kako su tvoji osjećaji bili čisti, kako dobra tvoja duša i nježno srce tvoje! Kome si ostavio djecu i mene? Hinko, vidim zlobu, što se ceri na mene i hoće da me proguta. Hinko, Hinko, kako će sve to svršiti?! Još sam tvoja dušom i tijelom. Tvoja i dječja. Pomozi, pogledaj na djecu svoju! Hinko, daj progovori, utješi Jolanku svoju, pomiluj siročad bijednu!... Zar ni jedne riječi dobre? Zar ni jednog pogleda dragog?... Hinko, djeca te mole, Hinko, djeca ti plaču...

Bog zna, koliko bi ovako bila nastavila, da je Milica nije probudila iz snatrenja pitanjem?

— Mama, kad će tatica doći?

Što je mogla? Zar je lagala, i zar je zlo učinila, kad je rekla:

— Doći će, srce?

— Oće i meni donijeti boneka? — nastavi mala.

To već gospođa Jolanka nije mogla podnijeti, pa je sakrila oči, a Zvonko je usrdno molio:

— Ne plači, mama!... Mi ćemo biti dobri.

Stisnuo se uz nju, zagnjurio glavu u njezinu kosu, koju je ljubio, pa je jednako plačući nastavio:

— Mama, ne plači, mama, ne plači!...

Milica je uzela svoju malu lopticu, pošla do nje, također se stisnula uz nju i pružajući joj dar govorila:

— Mama, uzmi moju opticu!

Drago, koji je sve to dosad nijemo gledao, kao da je osjetio dužnost, brizne u plač, poleti k majci i zagrli je.

A ona?

Obuhvati sve troje i zarida:

— Bože, čuvaj mi djecu! Bože čuvaj mi djecu!

X.

Sjutradan otišla je gospođa Jolanka u ured sa sasvim drugim raspoloženjem negoli inače. Naravno, da nitko od njezinih kolega i kolegica nije ni slutio, što ona u sebi krije. I dok su njezini podočnjaci odavali, da je proživjela jednu od najnemirnijih noći, ona je nastojala da se svlada tako, te nitko ne pomisli, da joj je duh satrt, a tijelo slabo. Da ne bi tko moguće prozreo njezinu malodušnost, ona je čak, mimo svoj običaj, zapitkivala ovo i ono, interesirajući se za njoj posve indiferentne i strane stvari.

Svima je bila čudna njezina znatiželja toga toga dana. Jer dok je inače bez riječi vršila svoj

posao, toga je dana pokazala toliko obične ženske slabosti, da su se svi snebivali i mislili, da je doživjela nešto sasvim protivno od onoga, što je dan prije snašlo.

Međutim, gospođu je Jolanku .tištila mora Grudi su joj bile pune srca, i ničega se nije bojala više od toga, da ne bi on, gospodin direktor, došao u odjeljenje. Makar je bila svijesna, da je učinila svoju dužnost i da drugačije nije mogla postupati, strepjela je, kao da je kriva. Drhtala je na pomisao, da bi se mogla sastati s njime tako brzo. Činilo joj se, da bi se čitav svijet preokrenuo oko nje i da bi tako izgubila prisutnost, da uopće ne bi mogla smoći snage da uzdrži ravnotežu duha, koja joj je bila potrebna da sačuva tajnu, od koje bi je, kad bi se saznala u uredu, bilo sram i ne bi mogla da je podnese.

Gospodin direktor, iako nije bio tankoćutan, ipak nije, iz posebnih svojih razloga, dolazio u odjeljenje.

Prolazili dani, čak i mjeseci, a gospođa Jolanka nije ga viđala ni u banci ni na ulici. Već je bio u njezinoj duši donekle poblijedio onaj događaj s gospodinom direktorom, i ona se pomalo upućivala u redoviti život, koji nije bio ni lak ni cvjetan, ali je bio podnošljiv, a mnogo puta i lijep.

Zima je bila prošla, i s proljećem sinula je gospođi Jolanki ljepša nada. Ta minula je briga mnogih izdataka, i kao ptica veselila se suncu i vedrini. Nije bilo dana, kad ne bi s djecom izišla na šetnju. S duljim danima raslo je i njezino srce. Već se unaprijed veselila svjedodžbi Dragovoj, koji je u školi dobro napredovao i bio najodličniji đak. Sve joj je nekako opet išlo od ruke. Neki posebni blagoslov lebdio je nad njom, i nije se mogla potužiti na život. Ali tragična ironija, koja je već mnogo puta prekinula nit njezinih vedrih zanosa, i opet se cerila izdaleka, kao da joj je bilo određeno, da, prekaljena iskušenjima i patnjom, dokaže, kako se čuva ljubav.

Metoda gospodina direktora bila je razumljiva. Od one potpore, što joj je onoga kritičnoga dana bio obećao, nije doduše bilo ništa, ali odonda nije se on ni najmanje, ni pred kim, interesirao za gospođu Jolanku. Međutim čitava je njegova unutrašnjost bila puna neugasive žeđi za osvetom. Mjesto da joj se divi, on je tražio njezinu krv.

Pustio je od prosinca 1926. do travnja mjeseca 1927. godine. Jedne subote popodne on je jednostavno na sjednici odbora izvijestio, da se gospođa Jolanka otpušta poradi toga, što je odbor zaključio, da treba provesti redukciju, a njezin posao da nije takav, te ga ne bi mogle sasvim lako obavljati ostale činovnice istoga odjeljenja, ako ga međusobno razdijele.

Odbor je taj izvještaj gospodina direktora primio na znanje, prihvatio prijedlog, da joj se ipak dade otpravnina od tromjesečne plaće, i gospođa Jolanka bila je otpuštena baš nekako godinu dana poslije gospođice Dingas, koja je međutim bila dobila namještenje i kao učiteljica radila u jednom selu nedaleko Zauma, gdje se bila dobro snašla i sretno se uživjela u svoje novo zvanje.

U ponedjeljak iza toga dobila je gospođa Jolanka, pol sata prije nego je poslije popodnevnog rada odlazila kući, službeno, zapečaćeno pismo, u kojem joj se saopćuje odluka upravnog odbora.

Mi smi već prilično dobro poznamo gospođu Jolanku, i ja ne ću ovdje da analiziram njezino duševno stanje onoga časa, samo hoću da upozorim na to, kako se ona snašla, kad joj je onoga popodneva izašlo u susret troje djece do kraja Rudinske ulice, u kojoj je stanovala.

Toga popodneva, preko običaja, izišla je ona nekoliko minuta ranije. Nije mogla da podnese poglede znatiželjnih kolega i kolegica. Lice joj je odavalo veliku zabrinutost, na ličnim kostima izbilo rumenilo, što se taklo i samih očiju, pa je od neke suptilne tvari, koja joj je zamračivala

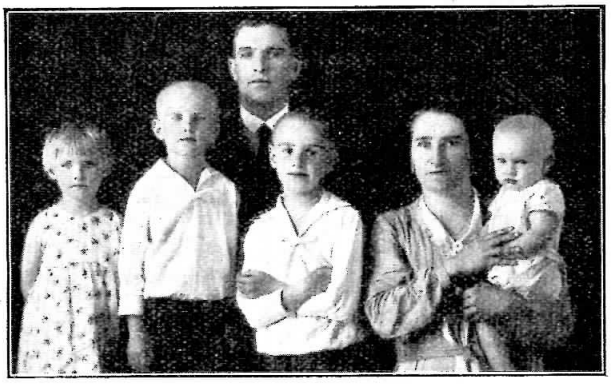

OBITELJ PAJTAK IZ ZAGREBA
(Za natječaj obiteljskih slika br. 40.)

vid, jedva našla svoj šešir i proljetni kaput, koji nije u uredu obukla, nego ga uzela preko ruke i gotovo pobjegla tek na izlazu izustivši pozdravnu riječ.

Išla je ulicama bojeći se, da ne sastane koga poznatoga. Koracala je brzo i u čas se stvorila pred svojom djecom, koja su joj se veselila trčeći joj u susret. Mala Milica po običaju bacila joj se u naručaj. Drago je primio za desnu ruku i pripovijedao joj jedan svoj doživljaj iz škole, a Zvonko je skakutao pred njom umiljavajući se i nastojeći da iznese što više radosti.

Gospođa Jolanka nije rekla ni riječi. Stiskala je Milicu, pokatkad ljubeći je u glavicu, da odmah zatim pogleda na stranu, bojeći se, da joj ljubaznost dječjih očiju ne izmami suzu na ulici

Gledala je svoju djecu i u njoj otvorenu sreću lijepe i srdačne naivnosti, koja nije mogla ni slutiti, što joj donose gordi dani, pred kojima se, eto, njihova majka skamenila i u najočajnijem trenutku nije smogla ni slova. Čim bi bila otvorila usta, kroz njih bi bilo izišlo njezino srce, a ona nije htjela da ubija vedrinu, koja će se i tako skoro pretvoriti u jad.

Koji kontrast! Dok su djeca, uzavrela od sreće lijepoga aprilskog dana, nosila u svojoj intimnosti nepatvorenu ljupkost djetinjskih ushita, njihova majka idući pored njih nije mogla

da se nasmije baš zato, što je osjećala svetost tih njihovih zanosa, naslućujući, da će oni utrnuti poradi zlobe, koja je uvijek bila neprijateljica najodabranijeg dijela čovječanstva.

Kad su došli kući, ona je nemoćno pala na divan i bez riječi grlila djecu nastojeći prenijeti u njih ono najljepše, što im je hranila za život, da im bar ostane uspomena majčina milinja, što ga je onoga časa izdvojila iz mnoštva srušenih nada, obaljenih zanosa i crnih slutnja.

Da. Toga je popodneva ušlo u nju nešto neizrecivo trpko, što je prenosilo u budućnost, koju je ona vidjela kao posljedicu sadašnjih uzroka, nesamo u pogledu sebe, nego i gledom na čitavo društvo, koje, sapetih zanosa, plovi čudnovato skliskim stazama puti, kojoj pogoduje svaka atrakcija vijeka, u kojemu se, možda više no u jednom prijašnjem, tako oštro diferensira civilizacija od kulture. A u tom je ona gledala jedan veliki problem, koji, neriješen, kako treba, po svojim krajnim konsekvencijama dovodi do socijalne napetosti, jer put zahtijeva raskoš, ova uzrokuje nepravdu, nepravda vapi, i kad dođe daleko, uzavri, prevrne se u bijes, a bijes ruši i razara, jer i on je rijetko kada pravedan.

Gospođa je Jolanka mnogo puta mislila na ovo, ali nikada do onoga časa nije to pred njom iskrslo tako živo kao tada. Počela je strepjeti i na pomisao, kakva će biti sudbina njezine djece. prenijevši se dvadeset godina unaprijed uzdrhta

Nije li to čudno? Žena, koja je toliko voljela svoga pokojnog supruga, i majka, kojoj se poslije njegove smrti sama od sebe podvostručila ljubav prema djeci, pomislila je, da li je uistinu bilo dobro, što ga je bolesna uzela, i kad je on već umro, ne bi li bilo bolje, da je i bez njih ostala.

Ta je misao, naravno, samo preletjela njezinom glavom, ali se nije zaustavila u njezinu srcu. Uza sve to njezinu dušu taklo je nešto tako duboko, da je nad djecom, pošto su te večeri zaspala, molila tako usrdno i toplo, kao još nikada u životu.

Ono nekoliko dana, što ih je još morala provesti u uredu, bili su dugi i nepodnošljivi kao bijeda.

Kad se zadnjega dana opraštala od kolega i kolegica, u njezinu je glasu lebdio treptaj, koji je ispunio prostor čitavog odjeljenja, i od onoga časa gospođe Jolanke nije više bilo, ali se još dugo osjećao u onoj sobi dodir njezina duha. I nije ovo fantazija, nego istina, po kojoj su svi oni rabotnici uvidjeli, da je taj dodir uspomena jedne skromne duše, koja bi po svojim radnim i moralnim sposobnostima trebala da bude među njima, ugledna i prva.

XI.

Otad sve su njezine misli bile okrenute na to, kako da se pobrine za jednu, ako i mučniju egzistenciju. Gospođa Jolanka bila je po svojoj prirodi nadarena, obrazovana i dobra, ali nije bila praktična. Teško se snalazila u životu, a još je teže smagala odvažnosti da se uhvati u koštac s besprimjernom neuviđavnošću svijeta, koji propušta bezobraznike i laktaše. Ipak propitkivala se, preporučivala i obilazila, ali nigdje nije svoju bijedu predstavila u pravom svijetlu, pa je bila odbijena i od onih, koji bi se možda bili i zamislili u njezin položaj.

Ono nešto novaca, što je primala na odlasku iz banke, brzo je nestajalo, i nadolazili su sve crnji dani.

Kad na čovjeka navali nesreća, pridruži joj se sto drugih. Rođak, kod kojega su joj djeca provela nekoliko mjeseci poslije muževlje smrti, bio je poreski činovnik, blagajnik u jednom velikom gradu. Ne zna se, što ga je natjeralo na to, ali on je pronevjerio velike sume novaca, pobjegao preko granice i nestao u svijetu. Gospođica Elvira udala se za svoga kolegu Širtića, magistra farmacije u Juti, pa jer su s njome otišli i roditelji, koji su se osobito veselili, što idu u mjesto, gdje su proživjeli lijepe dane, prodali su kuću, a novi je vlasnik otkazao gospođi Jolanki, jer nije mogla da plaća stanarinu, koju joj je on nametnuo.

(Nastavit će se.)

Od rane mladosti.

„Tako, a sada učinit ćemo od tebe lijepu snimku i s njome iznenaditi tatu.“

Tako rade tisuće majka sa svojim

KODAK foto aparatom.

S njime prave se odmah dobre slike, jer je tako jednostavan, a kod toga i jeftin. Zahtijevate katalog izravno od

KODAK d. s. o. j. Zagreb

Zvonimirova ul. 2. – Na malo: Praška ul. 2.

TRI KNJIŽEVNA PREDAVANJA

NAPISAO PAVAO TIJAN

Kolo hrvatskih književnika u Zagrebu je društvo, koje već od 1913. godine, kada je osnovano, razvija lijepu djelatnost na razvijanju i unapređivanju katoličke književnosti. Osim izdavanja književnog mjesečnika »»Hrvatska Prosvjeta«, koji izlazi neprekidno već 18 godina, nastoji Kolo hrvatskih književnika i na drugi način raditi za postignuće svoje svrhe. Tako je priredilo u Pučkom sveučilištu tri predavanja na dane 10., 14. i 17. svibnja ove godine o istaknutim suvremenim katoličkim književnicima.

Prvo predavanje bilo je posvećeno najistaknutijoj današnjoj slavenskoj spisateljici, Poljakinji Zofji Kossak-Szczuckoj. Predavala je gospođa prof. dr. Marijana Kralj, koja vrlo dobro pozna poljsku književnost i kulturni život. Prije početka samoga predavanja iznio je predsjednik Kola g. dr Velimir Deželić, otac, u nekoliko misli svrhu predavanja, naime upoznavanje kršćanske književnosti kod svih kulturnih naroda. Gospođa predavačica je uspjela prikazavši zanimljiv život i djela Zofje Kossak-Szczucke. Prikazujući njezin život upotrijebila je predavačica najbolju građu, naime odlomke iz njezinih pisama i iz romana »Požar«, u kojem iznosi svoje sjećanje na patnje iza rata, kad su u njezin kraj provalili boljševici. Kossak-Szczucka je vrlo plodna spisateljica. Napisala je preko deset svezaka romana obrađujući neke epizode iz poljske povijesti. Svaki njezin roman obuhvaća po koji duboki problem, koji ona rješava onda na osobit način sa svog kršćanskog stanovišta. Zofja Kossak-Szczucka u svojim djelima namjenjuje poljskom narodu visoku i časnu ulogu braniča evropske kršćanske kulture pred najezdom boljševizma. Ona se nada, da će poljski narod u tom uspjeti.

DR MARIJANA KRALJ

IVO HORVAT
izlazi nakon svoga predavanja iz Pučkoga Sveučilišta s tajnikom Kola Hrvatskih Književnika Lukom Perinićem
Foto „Obitelj"

Drugo predavanje »Paul Claudel, pjesnik kršćanskog univerzalizma« održao je gospodin dr Ljubomir Maraković, urednik »Hrvatske prosvjete« i priznati književni kritik. Učeni predavač je vrlo lijepo prikazao današnje moderno doba, koje je tako rastrgano i nejedinstveno, kao nikoje drugo doba ljudske povijesti. Prema današnjem doba postavlja srednji vijek, koji mnogi s prezirom psuju, ali treba znati, da je upravo srednji vijek bio doba, kada je kršćanstvo vezalo i ujedinjavalo čitav svijet u lijepoj slozi i jakom društvu. Danas se traže putevi, kako da se dođe do jedinstva, ali rijetko što uspijeva, jer nema one osnovne jake ideje, koja bi bila kadra opet ujediniti svijet. Kršćanstvo jedino to može, ali ga nažalost mnogi ljudi ne prihvaćaju. Ipak imade i danas jakih ličnosti, koji su kadri uzdignuti se nad sve razlike među ljudstvom i u sebi ujediniti čitav svijet. Takova je ličnost Paul Claudel, francuski pjesnik. On je već svojim životom i radom kao diplomatski činovnik obuhvatio gotovo čitav svijet, pa je na osnovu velike kršćanske ideje i mogao ujediniti u sebi čitavo čovječanstvo. On obrađuje jednako uspješno daleke historijske epohe kao i današnje doba, daleki Istok kao i bliži mu Zapad, daleki žuti svijet na krajnjem istoku, romansku, germansku pače i slavensku rasu, modernu Ameriku i starinsku Evropu. Kod obrađivanja historije, uzima onakva doba, koja su od najveće važnosti, kao srednji vijek, gdje je jedinstvo još netaknuto, zatim pojavu protestantizma, kada se počinje jedinstvo kršiti i napokon francusku revoluciju, kada je konačno razbijeno svjetsko jedinstvo, a ostaje još samo jedna ličnost, koja u sebi predstavlja nekadašnje jedinstvo, a to je papa. U svim svojim mnogobrojnim djelima očituje se Paul Claudel uvijek kao veliki i duboki umjetnik — pjesnik.

(Svršetak na strani 379.)

DR LJUBOMIR MARAKOVIĆ

SPROVOD MINISTRA DRINKOVIĆA
Dne 22. V. pokopan je u Zagrebu ministar dr Mate Drinković. Slika prikazuje pogled na sprovod iz kuće Društva sv. Jeronima *Foto „Obitelj"*

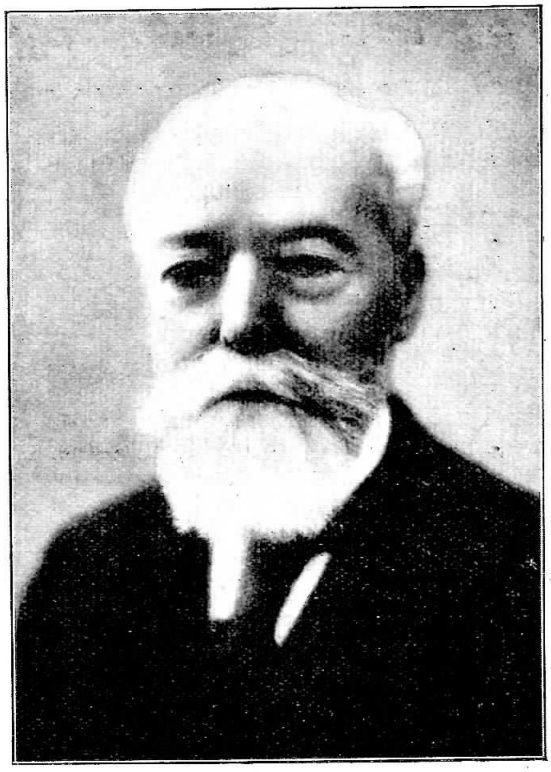

NOVI PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE
PAUL DOUMER IZABRAN 13. SVIBNJA

F

JUBILEJ PAPINSKE ENCIKLI

SPOMENIK KATOLIČKOGA RADNIKA
u dvorištu lateranske palače

Prošle sedmice slavila se u Rimu i na cijelom svijetu četrdeseta godišnjica znamenite okružnice »Rerum novarum«, koju je papa Leon Trinaesti proglasio svijetu 15. svibnja 1891. U Rim su došla hodočašća iz cijeloga svijeta, da uveličaju tu znamenitu proslavu. Za svečanosti, koje traju od 13. do 17. svibnja, izabran je poseban međunarodni odbor, u kojem se od hrvatskih svećenika nalazi rektor rimskog Zavoda sv. Jeronima monsinjor dr. Juraj Maderec. U lateranskoj je bazilici ovjenčan kip radnika, koji tuguje nad grobom Leona Trinaestoga, a u samom Vatikanu održat će se komemoracija, kojoj će prisustvovati najznamenitiji kršćanski socijalni organizatori i teoretici.

Velike rimske proslave pokazuju, koliku važnost pripisuje Crkva ovoj okružnici, naročito u današnje vrijeme, kada se boljševizam bani kao jedini zaštitnik radnoga svijeta, a u prvom redu proletarijata. Nijedna država, nijedna ustanova nije učinila toliko za rješenje socijalnoga pitanja kao katolička Crkva. Ona je uvijek bdjela nad onim osnovima ćudorednosti i spoznaje, bez kojih se ne može zamisliti pravedna sloboda. Crkva nije mogla ostati pasivna ni na početku novoga doba, kada su razvitkom nove industrije stala prelaziti sva proizvodna sredstva u ruke nekolicine poduzetnika, a na drugoj se strani stala javljati golema vojska proletaraca, koji nemaju ništa svoje osim radne snage, koju daju u najam poduzetnicima. Ukazala se potreba, da se čuje, što Crkva misli o socijalnom pitanju novoga vremena. Toj potrebi doskočila je okružnica velikoga pape Leona XIII. »Rerum novarum«.

PREDSTAVNICI DRUŠTVA SV. VOJĆ
SVOJU INSTITUCIJU HRVATIMA,
Gornji red: Ing. Szczepan Jelenski, dr Stj. Mar
Kusz. — *Donji red:* dr Kotnik, dr Zlatoš, dr De
Domagoj Markulin, dr J. Andrić, ks. Cieszynsk
Bilko

FRANCUSKI MINISTAR BRIAND I ENGLESKI MINISTAR HENDERSON U ŽENEVI

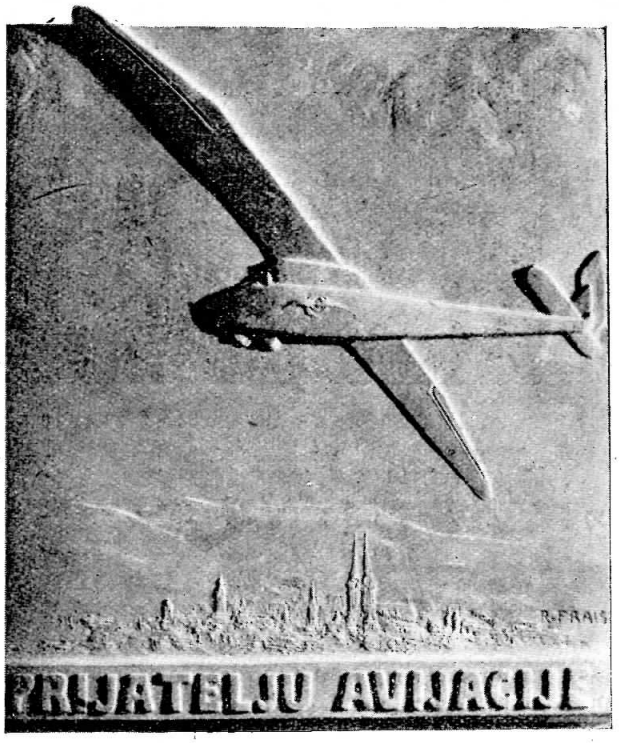

PLAKETA „JEDRILICA NAD ZAGREBOM"
Za prigodu avijatičarske izložbe u Zagrebačkom Zboru od 14. do 24. svibnja i avijatičkog meetinga u Zagrebu 24. i 25. svibnja *Izradio R. Frais*

IKE O RADNIČKOM PITANJU

Papinska okružnica priznaje, da se valja pobrinuti za radnike i da se najveći dio njih »nalazi u jadnom i nevoljnom stanju«. Okružnica se upušta najprije u prosuđivanje komunističke nauke, te zabacuje njezine zablude. Komunizam išao je i ide za tim, da ukine privatno vlasništvo i da sve preda u ruke državi. Papinska okružnica naglašuje, da privatno vlasništvo izvire iz prirode i da se nitko ne smije ogrešivati o to ljudsko pravo. Utvrdivši prava pojedinca i obitelji prelazi okružnica na prosuđivanje rada. Dokazima iz Sv. Pisma i iz same prirode utvrđuje se etička vrijednost i potreba rada. Svi, koji mogu, dužni su da rade. No rad nije samo ručni, nego i duševni. S radom je spojen i neki napor, zato krivo imadu oni, koji crtaju buduće prilike tako, kao da će na zemlji zavladati pravi raj bez ikakve muke. Rad treba da bude pravedno naplaćen, i zakidanje zaslužene plaće jest u nebo vapijući grijeh. Prvi i glavni lijek u rješavanju socijalnoga pitanja jest obnovljenje vjere i ćudoređa. Iza načelnih osnova, na kojima se može riješiti socijalno pitanje, obraća se okružnica i državama i njihovima upraviteljima, neka se postaraju u okviru svoje vlasti — poštujući načelo privatnog vlasništva i slobode pojedinca i obitelji — da radnici ne budu izrabljivani.

Okružnica je bila od velikog utjecaja na rješavanje socijalnog pitanja. Mnogi su sociolozi prihvaćali njezina načela. Najznamenitiji vođa, koji se uvijek nadahnjivao na izvorima znamenite okružnice Leona XIII., bio je u našim krajevima Slovenac dr Janez Krek, čijim su tragom pošli mnogi njegovi učenici i pomoćnici.

VOJĆEHA U POZNANJU POKAZUJU
MA, SLOVENCIMA I SLOVACIMA
. Markulin, ing. Slawinski i direktor tiskare
dr Deželić, dr Zdenka Marević, F. S. Finžgar,
szynski, generalni ravnatelj Ziólkowsk, ks. L.
Bilko *Foto „Tenča"*

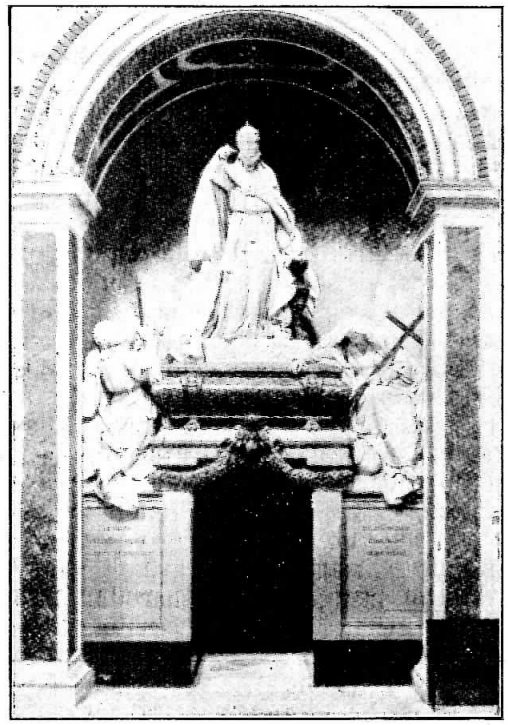

SPOMENIK PAPE LEONA XIII.
u lateranskoj bazilici u Rimu

POSVETA BARJAKA „KATARINE ZRINJSKE“
u Karlovcu 27. V. 1929.

ODBOR „KATARINE ZRINJSKE“
godine 1928.

»KATARINA ZRINJSKA« U KARLOVCU

NAPISALA SOFIJA BRAJŠA

To je društvo osnovano dne 26. ožujka 1919., no življi rad počelo je razvijati društvo tek koncem godine 1921.. Otada se obdržavaju redovito mjesečni sastanci, na kojima se drže predavanja iz različitih područja, a napose iz sociologije, pedagogije, narodne povijesti, apologetike i t. d. Predavali su domaći predavači o. Anaklet Zadravec, o. Matija Matijašec, o. Đuro Bencetić, vlč. Ante Janko, Dr Josip Rožman, Dr S. Šimunović, Ante Rozgaj, sreski školski nadzornik Ivan Pavelić, odvjetnik dr Ćiril Brajša, profesor dr Z. Dugački, Sofija Brajša, a od vanjskih napose iz Zagreba sveučilišni profesori dr Stjepan Bakšić i dr Dragutin Kniewald, zatim dr Stjepan Markulin, Petar Grgec, dr Ivan Protulipac i sada pokojni dr Ivan Merz, Pavao Jesih, o. Mijo Čuić, Danica Bedeković i Katica Dušić te drugi.

Imajući na pameti, da je jedna od glavnih svrha žene uzgoj mladeži, bavila se »Katarina Zrinjska« sakupljanjem djece i djevojaka te držala s njima svakog tjedna sastanke. Svrha je toga rada s mladeži nesamo podupirati religiozni odgoj nego i očuvati tu mladež od svih pogibelji, koje joj danas prijete. Općenito je poznato, kakav utjecaj ima na mladež kino sa velikim dijelom svojih filmova, zatim mnogi moderni plesovi i pretjerana golotinja u modi te razni senzacionalni romani bez ikakve literarne vrijednosti, čemu je svemu svrha podraživati sjetilnost i time ubijati svaku idealnost u mladeži. Stoga ide »Katarina Zrinjska« za tim, da toj mladeži otvori oči i pruži nesamo pravu poduku nego i ugodnu zabavu ne sakrivajući joj ništa od modernog napretka, što se ne protivi vrhovnim idealima istine, dobrote i ljepote.

U radu oko prosvjećivanja svojih članica nije »Katarina Zrinjska« zaboravila ni na onu najveću kulturnu potrebu našeg naroda: na pobijanje analfabetizma kod ženskog svijeta i to baš među onim djevojkama, za koje se malo tko brine, a to su gradske služavke. Za njih je održano više analfabetskih tečajeva za vrijeme zimskih mjeseci. Uspjeh je bio vrlo dobar, tako te je godine 1925. dobilo društvo nakon održanog ispita pred povjerenstvom gradskog poglavarstva od države lijepu potporu kao nagradu za pobijanje analfabetizma.

Društvu je svrha pružiti i plemenitu te ugodnu zabavu i gojiti društvenost i prijateljstvo među članicama. U tu je svrhu »Katarina Zrinjska« priređivala više puta na godinu razne zabave i izlete.

Dramatsku je sekciju vodila velikom požrtvovnošću i ljubavi gđa Mimica Mlinarić.

Osobite simpatije je društvo steklo time, što već više godina priređuje »Nikolinje« za djecu sa dječjim programom. Najbolji dokaz, da ta priredba odgovara svojoj svrsi je činjenica, da je velika dvorana Zorindoma redovito premalena, da primi mladež sviju karlovačkih osnovnih škola, čiji nastavnici tu priredbu toplo preporučuju povjerenoj im mladeži. Tom prilikom valja istaknuti, da društvo sakuplja prije »Nikolinja« po gradu darove za siromašnu mladež uz vrlo lijepi odziv građanstva, a napose trgovaca.

Premda nije društvu glavna svrha baviti se dobrotvornošću, jer za to postoje u Karlovcu posebna društva, kojima je to glavna svrha, ipak je »Katarina Zrinjska« učinila svoju dužnost i na tom polju, kad su to prilike tražile. Svake godine pomaže Invalidskom druženju kod sakupljanja na »Invalidski dan«, sudjeluje u radu Dobrotvornog društva sv. Antuna, a strašne zime god. 1928./9. je vrlo mnogo pridoneslo svojom saradnjom kod akcije za sakupljanje za gladnu školsku djecu u primorsko-krajiškoj oblasti.

»Katarina Zrinjska« je uvijek visoko dizala barjak narodne svijesti te nije propuštala ni jedne prilike, a da ne sudjeluje kod općih narodnih svečanosti, od kojih osobito ističemo proslavu tisuće godišnjice hrvatskog kraljevstva u Karlovcu, otkriće Štrosmajerova spomenika u Zagrebu i t. d. Sudjelovala je i kod svih važnijih domaćih svečanosti u gradu Karlovcu, kaošto su na pr. proslave Zrinjsko-Frankopanskog dana. Kod tih svečanosti se osobito isticala grupa gospođa »Katarine Zrinjske« u narodnim nošnjama.

Jedan je od najvažnijih događaja u društvenom životu u posljednje vrijeme bila nabava društvenog barjaka, koji je izrađen po zamisli odbora a prema nacrtu poznatog umjetnika g. profesora Šaše Šantela. Barjak prikazuje na jednoj strani stari grad Dubovac, a na drugoj strani Hrvaticu sa križem u pozadini i knjigom u ruci kao simbol prosvjete na kršćanskim temeljima, dok ornamentika sa narodne nošnje i susjedne Rečice odaje ljubav za sve ono, što je naše Posvetu toga krasnog barjaka obavio je opat i zagrebački kanonik Milan Strahinšćak, a kumovala mu je gđa Zora Vasić rođ. Benković iz Zagreba, a rodom iz Karlovca. Svečanost posvete je obavljena u najvećem sjaju. Samoj posveti kaošto i svečanom banketu u Zorindomu prisustvovale su sve državne, autonomne i vojne vlasti te time iskazale svoje priznanje društvenom radu

BARJAK „KATARINE ZRINJSKE" U KARLOVCU

Prikaz društvenog života posljednih godina bio bi odviše nepotpun, kad ne bismo naglasili veliki rad vlč S. Šimunovića, koji je obnašao mjesto društvenog duhovnog savjetnika, a ujedno je vrlo živahno sarađivao u prosvjetnom radu društva održavši bezbroj predavanja iz najrazličitijih područja i pomažući to društvo u svakoj njegovoj akciji.

»Katarina Zrinjska« je naišla na potporu i kod raznih drugih uglednih osoba. Ovdje moramo sa zahvalnošću istaknuti gđu Anku Martinić kao pjevačicu, g. pukovnika Riharda Hunku kao guslača i g. M. Hauptfelda kao pjevača te gosp Ivana Mlinarića kao pjevača i predstavljača.

Ove je godine navršilo društvo dvanaestu godinu svoga bujnoga života. Za to su mu vrijeme predsijedale gospođe: Đurđica Gazdić, supruga pukovnika, Božena Bledšnajder, supruga liječnika, Ana Jurišević, supruga pukovnika, Sofija Brajša, supruga odvjetnika i Lukrecija Maroević, supruga trgovca, a ove je godine na glavnoj skupštini izabrana predsjednica gđa Sofija Škrobe, supruga umir. majora.

Ovo nekoliko redaka iz povijesti tog društva pokazuje jasno njegove plemenite ciljeve kao i to, da je to društvo odabralo vrlo zgodna sredstva i vrlo savršen način rada te je stvorilo od svojih članica jednu usko povezanu obitelj, koja sva živi i radi za iste ideale bez obzira na žrtve i napore. Hrvatsko katoličko žensko prosvjetno društvo »Katarina Zrinjska« spada doista u red onih institucija privatne inicijative, koje rade iz najdealnijih motiva i na najnesebičniji način na procvat svoga dragoga Karlovca.

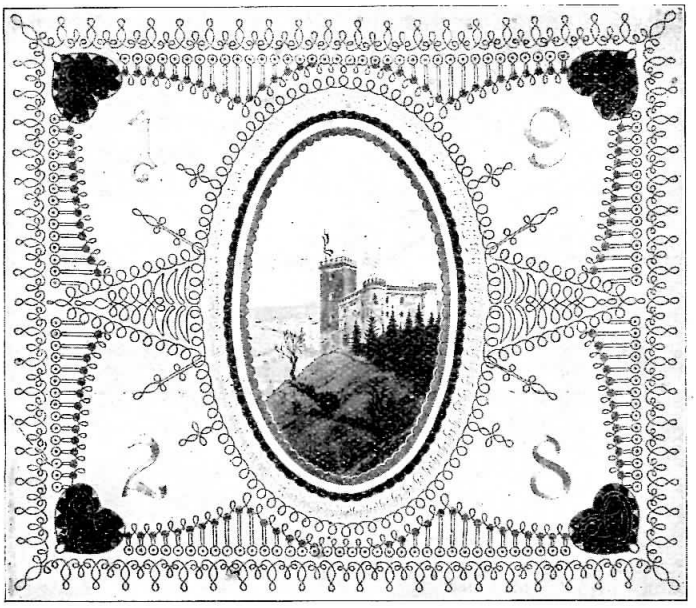

GRAD DUBOVAC NA BARJAKU „KATARINE ZRINJSKE"

TRI KNJIŽEVNA PREDAVANJA

(Nastavak sa strane 375.)

U trećem predavanju prikazao je gospodin prof. Ivo Horvat Hermana Bahra, austrijskog književnika i kritika, koji se iza dugih lutanja obratio na katoličku vjeru. Bahr je živio i djelovao u sudbonosno doba, kad se iza romantizma i realizma očekivalo nešto novo. On je poveo omladinu i izgradivao svoje impresionističke nazore, prema kojima je stvarao. Mnogo je sam stvarao kao kritik, književnik i direktor bečkog Burgtheatra, ali je još više utjecao na druge književnike. Osobito je jak njegov utjecaj na hrvatsku Modernu. Velik je poklonik prirode. On je voli i razumije. Rušitelj je starih nazora o čovjeku i umjetnosti, ali ipak opaža, da ni njegovi nazori nijesu ispravni, nego uviđajući ispravnost načela katoličke crkve vraća joj se kao ponizan vjernik. Od marksiste postaje čovjekoljubac, od buntovnog tražioca postaje smireni vjernik.

OTROVNA MAGLA

NAPISAO DR IVO KEČKEŠ

U prosincu g. 1930. potresla je sav civilizirani svijet strašna vijest, da se nad nekim krajevima Belgije pojavila gusta, hladna magla, koja ubija ljude i životinje. Evropa je s najvećim zaprepaštenjem čitala vijesti o pustošenju otrovne magle, a u Belgiji je nastala prava panika, kad se pročulo, da je od otrovne magle oboljelo nekoliko stotina ljudi, a umrlo ih je 63. Liječnici su sve vijesti o otrovnoj magli primali s nekom skepsom te su odmah počeli sumnjati, ne radi li se tu zapravo o djelovanju otrovnih tvorničkih plinova, koji moraju biti u velikoj mjeri primiješani prirodnoj magli. Ta sumnja je bila potkrijepljena time, što se otrovna magla pojavila baš u najjačem industrijskom predjelu Belgije i to južno od Liége-a. Da sama prirodna magla, pa bila ona ne znam kako gusta, ne može prouzročiti oboljenje i smrt ljudi, to je jasno pučanstvu sjevernijih zemalja, jer se na pr. u Belgiji, Holandiji i Engleskoj često pojavi gusta i hladna magla, koja se nepromijenjeno drži kroz nekoliko dana, a da ipak od nje nitko ne oboli, a još manje umre. Napadno je bilo i u ovom slučaju, što je i sam grad Liége bio obavijen gustom maglom, a ipak nije od njegovih stanovnika nitko obolio, dok su u južnim krajevima Belgije umirali od otrovne magle i takvi ljudi, koji uopće nijesu napuštali svoga stana. Sve to govori protiv teorije o otrovnoj magli.

Profesor medicine dr. W. Storm obišao je osobno sve krajeve, gdje se pojavila »otrovna magla«, te je u svom izvješću istaknuo, da su napadnuti krajevi gusto posijani tvornicama cinka, superfosfata i drugih kemijskih produkata. Od pučanstva je čuo, da je isparivanje otrovnih plinova iz tamošnjih kemijskih tvornica često i drugda imalo štetno djelovanje na ljudsko zdravlje, kao i na poljoprivredne biljke te domaće životinje, ali do ovako mnogobrojnog oboljenja ljudi nije došlo još nikada. Iz toga se može zaključiti, da u tim krajevima i drugda dolazi do isparivanja otrovnih plinova iz kemijskih tvornica i to u dosta znatnoj mjeri, ali granica tolerancije za ljude nije još bila prekoračena. U razdoblju od 1. do 3. prosinca 1930. bila je nad tim krajevima gusta magla, zrak je bio vrlo hladan, dok je u višim slojevima sjalo sunce. Prema tomu se hladan zrak nije mogao dići iz nizine, jer je ventilacija u okomitom smjeru bila one mogućena. Uz to je vrijeme bilo posve mirno, bez ikakva povjetarca, pa je to onemogućilo ventilaciju i u vodoravnom smjeru. Kako je svaka ventilacija bila isključena, a iz tvornica je moralo izaći obilje otrovnih plinova, to se zrak konačno u tolikoj mjeri zasitio otrovnim plinovima, da je dne 3. prosinca već postao opasan po život ljudski. Nije isključena niti ta mogućnost, da su tvornice baš tih dana pustile u zrak nešto veću količinu otrovnih plinova nego obično, pa se zrak lako zasitio otrovnim tvarima. Svakako je dokazano, da zrak u tom tvorničkom kraju sadrži previše otrovnih tvari, koje su produkt tamošnjih kemijskih tvornica. Za to govori i činjenica, da je »otrovna magla« pobrala najviše žrtava u selu Engis, gdje rade najveće kemijske tvornice.

Taj katastrofalni pokus prirode upozorio je liječnike i inžinjere, da se kod gradnje kemijskih tvornica mora biti još oprezniji, jer se hladan i miran zrak može toliko zasititi tvorničkim otrovnim plinovima, — koji se u manjoj količini izlučuju gotovo uvijek — da se prekorači granica tolerancije te nastaje pogibelj ne samo za životinjsko i bilinsko carstvo, nego i za ljudski život. »Otrovna magla« ne predstavlja dakle nikakvu nadprirodnu pojavu, već je to posve prirodna pojava, koja se u manjim razmjerima često opaža u svim jačim industrijskim središtima.

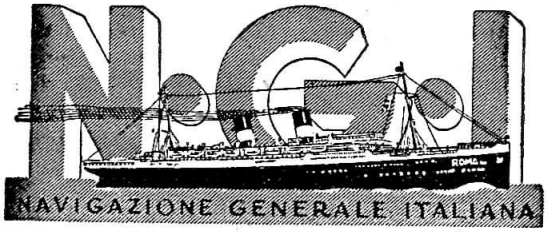

ZAGREB, ZRINJSKI TRG 16
Brzojavi: NAVIGAZION — Telefon 50-28

Najpovoljnije pruge:
Genova-Sjeverna Amerika S|S „Roma" 5. juna, M|S „Augustus" 19. juna. — **Genova-Južna Amerika** S|S „Giulio Cesare" 6. juna, S|S „Duilio" 6. jula. — **Genova-Srednja Amerika-Južni Pacific** M|S „Orazio" 4. juna, S|S „Colombo" 2. jula. — **Genova-Australija** M|S „Viminale" 20. maja, M|S „Romolo" 8. augusta. — Genova-Brazil 11, Genova-Uruguay i Argentina samo 14 dana.

N. G. I. zastupa: Društvo „SITMAR". Pruge iz Genove za **Egipat, Palestinu, Grčku i Carigrad.**

N. G. I. zastupa: Društvo „SAN MARCO". Pruge: **Dva puta nedjeljno Venezia-Trieste-Split-Dubrovnik** i obratno. Dnevna pruga **Fiume-Ancona.** Četrnaestdnevna pruga **Venezia - Trieste-Ancona - Bari-Brindisi-Rodi-Leros-Smirna.**

PADOVANSKE SVEČANOSTI za vrijeme proslave obljetnice S V. ANTUNA: N. G. I. i sva njegova podzastupstva u svim većim mjestima Jugoslavije davaju upute i organiziraju izlete i hodočašća u Padovu.

MAJKA I DIJETE

SAVJETI ZA MLADE MAJKE.

Bonboni i čokolada vrlo loše utječu na dječje zube. To svaka majka zna, ali daje tome nažalost premalo važnosti. A ako se djeci već dade katkada malo čokolade i slatkiša, trebala bi majka da se pobrine, da djeci budu odmah iza toga očišćeni i isprani zubi. Najgore je davati djeci bonbona i čokolade prije spavanja, jer za vrijeme spavanja ne radi u ustima ona kiselina, koja drži čistoću ustiju, te se tako pod utjecajem slatkoće od čokolade i slatkiša lakše može da razvija kvarenje zubi.

Mlijeko kao dječja hrana. One majke, koje ne mogu da doje svoje dijete, hrane dijete razrijeđenim kravljim mlijekom. U kravljemu mlijeku ima dvostruko bjelančevine i soli te malo više masti, ali manje šećera nego u majčinu mlijeku. Radi preobilja bjelančevine mora se kravlje mlijeko razrjeđivati vodom. Ali u razrjeđenom mlijeku ima onda premalo masti i još manje šećera, zato se tome mlijeku dodaje šećera, koji nadoknađuje i nedostatak masti i nedostatak šećera.

Za slađenje mlijeka upotrebljava se najbolje mliječni šećer ili šećer od šećerne trske ili osobito Soksletov hranjivi šećer, koji se dobiva u ljekarnama i drogerijama te je dosta skup, ali za dijete vrlo dobar.

Mlijeko se miješa s vodom ovako: u prvih 4 do 6 tjedana djetetovih treba miješati jedan dio mlijeka sa dva dijela vode, od šestoga tjedna do trećeg ili četvrtog mjeseca miješa se isto toliko vode koliko i mlijeka, a iza četvrtoga mjeseca polovinu onoliko vode koliko mlijeka. Mjesto čiste vode dobro je miješati s mlijekom vodu, u kojoj je kuhana riža ili ili samljevene zobi, (Haferfloken), a ta se voda priređuje ovako: u jednu litru vode uspe se puna žlica riže ili samljevene zobi, kuha se najmanje 40 minuta, pa se procijedi na gusto sito ili kroz čisto platno, a da se nimalo ne gnječi, i u tu procijeđenu vodu uspe se još jedna litra vode. Kada se ta škrobena voda od riže ili zobi upotrebljava za miješanje s mlijekom, onda se u nju meće malo manje šećera (4% mjesto 6%).

Krivo je mišljenje, da majka, koja doji dijete, treba mnogo da jede. Ona treba da jede jaku hranu (što biljnu, što mesnatu), ali ne previše, nego onoliko, koliko je obično uvijek jela. I uopće joj hrana ne treba da je drukčija nego onakva, kakvu je uvijek redovito uzimala. Ne smije jesti samo onu hranu, koju je i inače teško probavljala i koja ju je zatvarala. Na to treba najviše paziti!

Kašalj hripavac može da bude, ako ga dijete dobije, vrlo opasna bolest. Zato treba veliku brigu posvetiti takvome djetetu. Ima raznih lijekova, koji ublažuju taj kašalj, ali redovito malo pomažu. Najbolji je lijek za takvo dijete: promjena zraka. Treba ga odvesti u posve drugi kraj, gdje će podneblje i drugi zrak pomoći, da djetetu brzo prođe taj opasni kašalj. Zna se za slučaj, da je neki bogataš, kad mu se dijete razbolilo od kašlja hripavca, uzeo dijete sa sobom u aeroplan i vozio se s njime tako visoko po uzduhu. Ta promjena uzduha pomogla je, da je djetetu već kod treće, četvrte vožnje kašalj prošao. To dakako naše čitateljice majke ne mogu pokušati, ali svaka ima negdje u drugom kraju koga iz rodbine ili znanaca, pa može tako otići na tjedan-dva onamo s djetetom. Naravski, da ne smije ići u takve kuće, gdje ima male djece, jer je hripavac prelazan, pa bi tako i drugo dijete moglo da tu užasnu bolest dobije. Dijete, koje boluje od hripavca, ne smije za cijelo vrijeme bolesti dolaziti ni u kakav doticaj s drugom djecom.

Daje li pivo mlijeko? Mnogi daju mladoj majci, koja doji svoje dijete, piva misleći, da pivo daje majci više mlijeka, kojim će dijete nahraniti. Ali davati piva majci, koja doji, ne valja te je štetno i za nju i za dijete. Kada žena, koja doji dijete žeđa, najbolje je, da pije vode i mlijeka, a može uzimati i čaja ili bezalkoholnih pića.

ZDRAVLJE

Čuvanje i njega zubi. Jedan njemački list donosi: »Radije zaboravi jednoč oprati ostalo tijelo, nego usta i zube. Šta se zanemari u mladosti, to se ne stiže u starosti. Dobro čuvanje prvih zuba t. j. mliječnjaka povoljno djeluje na druge stalne zube. Čuvajte se suvišnih slatkarija, ali i ne jedite samo meku hranu. Ispirajte usta svake večeri. Tko svoja usta ispire samo ujutro, a ostavlja neisprana preko noći, taj izvrgava truleži meso oko zubi. Za čišćenje zubi upotrijebi samo mekanu kefiću i tanku čačkalicu. Antiseptična je voda za usta i dobar prašak za zube veoma potreban. Oštra se sredstva ne smiju upotrijebiti. Daj tvoje zube najmanje jedamput godišnje pregledati po vještom zubaru i slušaj, što će ti reći. Treba ukloniti kamenčiće između zuba, ali po zubaru, a ne čini to sam. Bolesne zube i korijenje, koje nije za opstanak, treba izvaditi. Radi razvijanja zubi neka noseće majke jedu što više zelenje, jaja, mlijeka, a isto i djeca u prvoj dobi. Majke neka same doje svoju djecu, pa neće biti djeca rahitična, a i zubi će im biti zdraviji.«

Alkohol i gripa. Mnogi stručnjaci tvrde, da se gripa može liječiti alkoholom, odnosno da alkohol može spriječiti gripu. Oni vele, da u svakoj kući treba da se nađe barem jedna boca likera, ili ruma, ili konjaka. Najbolji dokaz, da je alkohol izvrsno sredstvo protiv gripe pruža nam »suha Amerika«. Prohibicijoni ured u Washingtonu službeno potvrđuje, da su liječnici ove godine propisivali osobama, koje su bolovale na gripi, svakih deset dana više od pola litre viskija, pa da je radi toga uspjelo smanjiti postotak bolesnih na gripi, ali da je bilo i manje smrtnih slučajeva od prošlih godina. Sve zato, što liječnici nijesu štedili alkoholom. Da kle nije ni alkohol uvijek na odmet, samo ako se upotrebljava umjereno.

Ivan Sitarić.

TVORNICE P. TESLIĆ, SISAK

PROIZVODE:

rafinovani špirit, denaturisani špirit, sve vrste likera, sve vrste konjaka, sve vrste rumova i sve vrste domaćih rakija, kvasac, uglj. kiselinu, potašu, vještačko đubrivo, kristalnu sodu i bukove spirale za fabriciranje sirćeta.

Firma je vlasnik prirodnih vrela pitke i ljekovite vode poznate na tržištu pod imenom prirodna radioaktivna SISAČKA MINERALNA VODA

koju preporučuje zdravima i bolesnima. **PITKA** sama, sa vinom, voćnim sokovima i mlijekom, **LIJEČI** iznemoglost, zakrečenje žila (arteriosklerozu) kožne ženske i očne bolesti, bolesti žlijezda, crijeva i želuca organa za disanje, spolnih i mokraćnih organa, bubrežni i žučni kamen, živčane bolesti, zapalenje sluznica gušavost i šuljeve (hemoroide).

KUĆANSTVO

Zalijevanje presađenih voćkica. One voćkice ili grmlje, koje presađujemo u jesen, nije potrebno zalijevati, jer će im žile obilno natopiti jesenske kiše i zimski snijeg. Samo u slučaju, da je zemlja posve suha, zalit ćemo ih jednoč obilno. Svakako je vlaga glavni uzročnik, da se žilice razviju što brže i što bolje. One sitne žilice — branduzi — koje primaju hranu iz zemlje razviju se samo uplivom vlage. Zato je potrebno oko voćkice napraviti malu zdjelicu, da se može prikupiti što više vode. Tako s jeseni, ali i u proljeće prigodom presađivanja. Sada je takva zdjelica još potrebnija radi eventualne suše. U zdjelicu ćemo uliti puno vode — pola kante ili još i više —, pa kad zemlja upije vodu, poravnat ćemo zemlju oko stabla. Još je bolje, da zemlju obložimo mahovinom ili komadima ledine. Ako ovako uzradimo, ne će voda brzo ishlapiti, već će se vlaga dugo zadržati oko žila. Ali ako ostavimo zdjelicu netaknutu, i ne pokrivenu, onda će za suše ispucati zemlja, a voda će brzo ishlapiti kroz pukotine.

Gljive u sobama. U vlažnim se sobama pojavljuju ponekad gljive. Njih treba uništiti. Najbolje se ništre petroleumom. Istina je, da petrolej dugo zaudara, ali je bolje prepatiti i to, nego mijenjati pod, koji je još možda dosta dobar, pa bi mogao izdržati još par godina. Barem je taj način jeftiniji, a glavno je da nestane gljiva. Neki ih uništavaju stipsom (alaun). U običnu vodu primiješaju puno stipse, pa tim češće mažu pod. No svakako je vrlo potrebno što češće i što duže zračenje dotične prostorije, jer se tim sprječava razvitak gljiva.

Uzgoj hrena. Hren zahtijeva odležano i sunčano mjesto. Lako ga je uzgojiti. Od korijena se odrežu one tanke i duge žilice, pa se koso zakopaju u zemlju, koja je prekopana na 40 cm dubljine. Sade se u razmaku po prilici 40 cm razdaleko, deblji dio gore, a tanji dolje. Obično se sadi u proljeće. U kolovozu se otkopa zemlja od svakog pojedinog korijena, pa se otrgaju svi izboji do 20 cm duljine. Zatim se opet zatrpaju zemljom. Tko tako radi, dobit će lijep i gladak hren, koji se može upotrijebiti već prve zime. Ali ako ga ostavimo na miru 2 do 3 godine, onda ćemo dobiti veoma krupne komade hrena.

Navala buhača na povrće. One sitne buhe nemili su gosti našeg povrća, zato ih moramo uništavati. Ima raznih sredstava za suzbijanje buhača, ali je najuspješnije ovo: Svaki dan marljivo štrcaj napadnuto povrće hladnom vodom, kojoj si primiješao malo petroleja i malo uvarka od pelina. Ili češće praši gredice ranom zorom sa smjesom pepela, čađi i krečne prašine. Taj se posao mora opetovati, čim se ponovo pojavi buhač. Za sušna se ljeta češće pojavlja.

Vrlo dobra hrana za istom izležene piliće. Najveću pažnju moramo obratiti hrani za male piliće. Najbolja im je hrana fina krupica. Mnogi ih hrane sitnom projom. Prva hrana puno upliva na valjan napredak i brzi razvoj mlade živadi, a to se baš ponajvećma odlučuje prvih 14 dana. Vrlo je dobro, da im dajemo mjesto vode mlaćenicu ili sirutku. Osim svijetla i topline treba im još i dosta sunca, ali isto tako i čist ležaj.

Raniji i kasniji grašak. Rani se grašak sije prve polovine ožujka, a ponekad već i u veljači. Već prema tome, kakva je zima. Neki ga dapače siju pred zimu, ali taj rijetko kada uspije. Za rano sijanje upotrebljava se niska vrsta graška. Obično kasnije posijani dostigne onog rano posijanog. Tko ga rano sije, taj neka ga sije samo u sipku i toplu zemlju, jer se ta zemlja brže ugrije, te u njoj brže i raste. Sjeme u njoj brzo proklije i dobro uspijeva. Na teškom se zemljištu rano posijani grašak polagano razvija, jer je teška zemlja hladna. Grašak se najbolje sije na redove. Niska vrsta u razmaku od 40 cm, a visoka oko 50 cm. Čim ponikne, odmah ćemo ga okopati, a poslije i ogrnuti. Ako smo prije sijanja pustili grašak da proklije u toploj prostoriji, onda ćemo dobiti raniju berbu, ali svakako slabiju.

Zaštita ribiza protiv ptica. Kako ribiz tjera dosta rano, to se više puta na njeg nameću vrapci i zimovke te ogrizaju pupove. Tim nam dakako nanose puno kvara i štete. Kao radikalno sredstvo protiv ptica uzimlje se »Karbolineum«. On svojim mirisom odbija ptice, ali ujedno i ništi drugu gamad, koja se nalazi na grančicama. Na 100 l vode uzme se 15 dijelova Karbolineuma. Tom smjesom treba poprskati ribiz. Karbolineum je dobar i za mladi grašak, koji napadaju vrapci, ali se uzimlje samo 2 postotka Karbolineuma na 100 l vode.

Ivan Sitarić.

GLAZBA

KONCERAT ČEŠKE FILHARMONIJE U ZAGREBU I BEOGRADU.

Najslavniji simfonijski orkestar na svijetu jest Češka Filharmonija u Pragu, koja je osnovana pred trideset godina te je u ta tri decenija stekla prvenstvo cijeloga svijeta na polju simfonijske koncertne glazbe. Svakoga proljeća u ovo vrijeme polazi ona pod svojim slavnim dirigentom Vaclavom Talichom, koji je vodi već deset godina, na razne turneje. Tako smo je čuli već i u Zagrebu. Ovoga je proljeća Češka Filharmonija opet pošla na koncertnu turneju amo na jug, te je izvela uoči Duhova 23. svibnja veliki simfonijski koncerat u Zagrebu u golemoj dvorani Zagrebačkog Zbora, a u Beogradu dva koncerta 24. i 25. svibnja.

ŠIRITE „OBITELJ"

KNJIŽEVNOST

Ing. agr. Ćiril Jeglič: »OKRASNE SPENJAVKE ZA VRT IN DOM.« Izdala Družba sv. Mohorja, Celje 1931. S 52 slike. Cijena broš, za članove Din 21.—, za nečlanove Din 28.—. Uvezano za članove Din 30.—, za nečlanove Din 40.—.

Već je Jegličeva knjiga »Naše prijateljice« pobudila općenito zanimanje. Ta uistinu nema kuće ni kućice bez cvijeća. To su živa bića, koja trebaju ljubezne njege, jer inače obnemognu i uginu. Iza te knjige o cvijeću napisao je isti stručnjak drugu knjigu »Ukrasne penjalice za vrt i kuću«. Zašto to? Danas se već ne grade mnoge stambene zgrade bez vrtova. Svatko, tko može, postavi makar skromnu kućicu usred vrta. Za okolinu takve i kuće i za takav vrt treba mnogo zelenila i mnogo cvijeća. Koliko zidova, pustih ograda i plotova, koliko golih sjenica lako i jeftino uredimo i postavimo u pravi život i živopisnost, ako ih opkolimo s penjalicama. One brzo rastu, mnoge lijepo i bujno cvatu i mijenjaju pustu jednoličnost oko kuće i vrta u samu pjesmu.

No kako je još mnogo kuća tako pustih i golih, mnogo vrtova bez pravoga zelenja, zato je Jeglič htio uputiti i svjetovati, kako ćemo si pomoći kod uzgoja penjalica. U toj knjizi su sakupljene sve za naše prilike prikladne biljke penjalice (povijuše), a objašnjuju ih 52 slike. Dana je i uputa, kako i gdje da ih upotrebljavamo i kako da ih uzdržavamo. Po toj knjizi može svatko lako izabrati upravo one penjalice, koje bi bile najprikladnije za njegovu kuću, vrt, ogradu, balkon i t. d. Zato će ta knjižica biti uistinu kažiput i savjetnik za svakoga posjednika vrta, kuće i najskromnije kolibice, jer će je snoj moći lako ukrasiti, neprijatne stijene sakriti i pokriti ljupkim cvijećem.

Pisac nije opisivao pusto i suho parno. Iz knjige se vidi njegova velika ljubav za tu božju ljepotu i osobito stručno znanje.

Knjiga se dobije u svim knjižarama i kod Družbe sv. Mohorja u Celju.

O KRŠĆANSKOM BRAKU. Encikličko pismo pape Pija XI. Prijevod »Vrhbosne«. Naklada Kaptola Vrhbosanskoga, Sarajevo 1931.

U današnjoj teškoj i nadasve opasnoj nesređenosti ćudorednih pojmova i gotovo očajnoj krizi braka, ova epohalna enciklika sja kao jasna zvijezda, koja pokazuje izlaz k svijetlu i put k spasenju. Treba je samo svuda raširiti i dati je u ruke ne samo svima supruzima, nego i svoj odrasloj mladeži, napose đacima srednjih i visokih škola.

Knjižica u obliku brošure opsiže 76 stranica. Lijepo je opremljena i lako je i ugodno čitaju ne samo naobraženiji, nego i manje školovani ljudi. Ima poseban kratak prijegled sadržaj, te je razdijeljena zgodnim podnaslovima. Prijevod je vjeran, lagan i jasan.

Cijena je brošuri 4 Din.

K A Z A L I Š T E

SESTRA LEKE KAPETANA.

U srijedu 20. svibnja prikazana je u Zagrebu prvi put herojska komedija »Sestra Leke kapetana«, koju je napisao Mita Dimitrijević. Prema mjestu, na kojemu se zbiva radnja, dijeli se komedija u dva dijela: onaj, koji se događa u Prilepu na dvoru Marka Kraljevića (prvi čin),i onaj koji se događa u primorju na dvoru Leke kapetana (drugi, treći i četvrti čin). Tako su prikazana dva različita ambijenta s različitim osobama i radnjama, koje ponekad i nemaju mnogo zajedničke veze te ne koriste cjelini. Dapače bi najbolje bilo onaj prvi dio shvatiti kao predigru i u režiji ga barem na polovicu skratiti, jer uza sve svoje odlike u nekim detaljima, ipak za shvaćanje dalnjeg razvoja radnje, za udubljivanje u karaktere ima minimalnu važnost. Dosta je spomenuti, da od svih onih 23 lica, pa vlastele, vlastelinki, naroda, ubogih, ubogarki, devet sirotica, Markovih sluga, vladike i t. d., koje sretamo u prvome činu na dvoru kraljevića Marka, u daljnjim činovima nalazimo tek trojicu: Marka, Miloša i Relju. Ovoj dvojnosti u drami, izgleda, da je kriva dvojna koncepcija auktorova, koja je od jedne namisli preletjela na drugu i dala doista dobrih raznolikih slika, ali na način da nijesu ostale dosljedno sintetizovane. Prvotna mu je nakana bila, da protiv uobičajenom shvaćanju prikaže u Marku Kraljeviću uza svu njegovu plemenštinu i junaštvo i komični dio njegove ličnosti, koji se ispoljava upravo u traženju vjerenice. I doista Marko na nagovor svoje stare majke Jevrosime odlučuje da potraži djevojku ili za se ili za svoja dva nerazdruživa prijatelja Miloša i Relju te ide s njima u primorje na dvor Leke kapetana, koji ima prekrasnu sestru Roksandu. I ovdje počinje da se razvija pravo komedija o Marku, koja se dala naslutiti već u prvome činu. Ali što dalje, to se Marko iz radnje gubi, prevladavaju drugi motivi, dok ga konačno sasvim ne zatrpaju. Komedija se svršava time, da Relja Krilatica predobije srce mlade Roksande, koja je svim proscima znala da odoli i da ih odbije. Neki prizori i lica u Prilepu i na dvoru Leke kapetana lijepo su uspjeli, pogotovu neka sporedna lica. Inscenacija Ljube Babića bila je dobra i omogućila je kretanje svih onih masa na pozornici. Režija Tita Strozzi mogla je eliminirati neke razvlačene epizode i pojednostavniti dio galame iz prvoga čina. Glumci su nastojali da dadu života i da budu dosljedni kroz radnju, ali im to ponekad auktor nije dozvolio. Komedija inače iznosi nešto nova, nije poput ostalih komedija, koje smo navikli gledati i kojih auktori misle, da mogu biti duhoviti jedino, ako uzimaju za sadržaje najlošije momente otmenog društva. L. P.

LOV NA KUNAR-PLANINI
Prizor iz III. čina komedije „Sestra Leke kapetana" *Foto Tonka*

KĆI LOTRŠĆAKA.

Dne 27. svibnja prikazana je u Zagrebu historijska drama u pet slika »Kći lotršćaka«, kojom je Marija Jurić-Zagorka proslavila tridesetu godišnjicu svoga publicističkog rada Gđa Zagorka napisala je više igrokaza, koji su prikazivani u zagrebačkom kazalištu: »Novi roman«, »Što žena umije«, »Ustrijelit ću se«, »U lovu«, »Nesretna Ilica«, »Filip Kršenski«, »Evica Gupčeva«, »Petrica Kerempuh«, Intermezzo«, »Kletva«, »Grička vještica«, »Jalnuševčani«. To su većinom kraće stvari, koje su bile prikazane, tek po nekoliko puta. Zagorka je napisala svu silu novela i romana većinom iz hrvatske prošlosti, koji su često toliko fantastični, da ne mare ni za realnost, ni za historijsku istinu. U svima njima, kao i u njezinim dramama, osjeća se u prvome redu, da je Zagorka novinarka. Ona je svoj javni rad s novinarstvom započela u dvadeset i drugoj godini (rodila se 3. ožujka 1879.) kao član uredništva »Obzora«, a novinarka je ostala i onda, kad je htjela da pređe preko toga i dade čistu umjetnost. — Prigodom proslave njezinog jubileja bio je u Zagrebu sastavljen poseban odbor, koji je u savezu s narodnim kazalištem priredio 27. svibnja proslavu sa zadnjom Zagorkinom dramom »Kći lotršćaka«. Mnogi njezini znanci i prijatelji tom su prigodom iznijeli pred nju svoje darove, a gđa Zagorka se svima srdačno zahvalila pričajući koji su je motivi potakli, da se dade na pisanje i to baš na pisanje povijesnih romana i drama. I »Kći lotršćaka« uzima sadržaj iz hrvatske povijesti iz prve polovice XVI. vijeka. Događa se dijelom na Griču, dijelom u Turopolju. Kroz romantički zapletaj provlači se motiv ljubavi za rodni grad Grič. Uz razne običaje ondašnjeg vremena, uz borbe za stare pravice opisano je i historijsko čudo Majke Božje od Kamenitih vrata, koja je uvijek štitila glavno lice drame i slobodni grad Grič.

PRIZOR IZ VERDIJEVE OPERE „SIMONE BOCCANEGRA"
Foto Tonka

SVEGA POMALO

Zanimljiv proces za rastavu braka. Prema pisanju bugarskih novina, u Sofiji vodila se je zanimljiva parnica. protiv bugarskom advokatu, koji se ne sjeća obreda ženidbe, jer da je bio u tom vremenu hipnotiziran. Advokat je tražio rastavu braka od svoje žene. Sud je molbu advokata odbio, jer se je uvjerio, da je advokat otac dvoje djece.

Novi signali na cestama. Ženevska konferencija za cestovni saobraćaj prihvatila je međunarodne oznake za sve države za dalnjih pet godina. Svih znakova imade 22, a označuju razna upozorenja za putnike, osobito za one, koji saobraćaju s automobilima.

Zaključni računi za ovogodišnja prikazivanja u Oberammergauu. Čitavom svijetu su poznate pasionske igre, koje prikazuju seljaci u bavarskom selu Oberammergauu. Tamo dolazi mnogo svijeta sa svih strana, pa je lani pošao tamo i jedan pohod Hrvata. Nedavno su objelodanjeni računi o prošlogodišnjem prikazivanju. Prometa je bilo 7,056.250 maraka (oko 92 milijuna dinara). Među primicima najveća svota dolazi od prodaje ulaznih karata sa 4,993.844 maraka. Od prodaje knjiga i slika unišlo je 424.927 maraka. Najveći izdatak su honorari onima, koji su kod izvedbe sudjelovali, a ti dosižu visinu 2,284.612 maraka. Važan je izdatak i 1,595.741 marka za otplatu duga. Gradnje, pozornica, kostimi, putevi i t. d. stoje zajedno 1,085.615 maraka, a sami kostimi preko 50.000 maraka.

Strastveni kavopija. U Beču imadu na klinici liječnici dosta posla s jednim čovjekom, koji dnevno pije osam do dvanaest litara kave. Silno uživanje kofeina je u mnogom oštetilo organizam, pa ga sada liječnici spasavaju.

Novi avijatički rekord. Američki avijatičar Frank Hawks preletio je iz Londona u Berlin daljinu od po prilici 1000 kilometara u 2 sata i 55 minuta.

Najveći prekooceanski parobrod. Novi i ujedno najveći prekooceanski parobrod sagradilo je upravo sada Kanadsko - pacifičko parobrodarsko društvo. Parobrod »Empress of Britain« ima 43.000 tona i najmodernije je uređen. Vozit će na pruzi Southampton (Engleska)—Quebec (Kanada). Vožnja će trajati 5 dana.

Stogodišnjica rođenja izumitelja telefona. Na 16. svibnja navršilo se sto godina od rođenja Edvarda Hughesa, slavnog engleskog fizika i izumitelja. Hughes je usavršio brzojav tako, da je mjesto znakova na vrpci mogao prenositi slova. On je prvi primijenio mikrofon na telefon i tako učinio najvažniji korak u razvoju telefona.

Najveći neboder. U New-Yorku je nedavno sagrađen i blagoslovljen najveći neboder na svijetu. Visok je 414 metara. Ima 85 spratova, a u njem stanuje dvadeset i pet tisuća ljudi.

Plug, koji sam ore. Engleski inžinjer Ford — to nije Ford, kralj automobila — načinio je plug, koji može sam orati bez upravljanja čovjekova. Prvi pokusi s tim strojem se vrše i prilično uspijevaju.

Lijet iz Engleske u južnu Afriku. Engleski avijatičar Glen Kidoston preletio je daljinu od 13.700 km od Engleske do Južne Afrike u šest dana.

Broj Židova u Evropi. Najnovija statistika iznosi, da u Evropi ima sada devet milijuna 785 tisuća Židova. Najviše ih ima u Poljskoj, naime 3 milijuna 125 tisuća, zatim u evropskom dijelu sovjetske Rusije tri milijuna. U našoj državi ih ima 67 tisuća. Židovi su najrašireniji narod na svijetu.

ANEGDOTE

Karlo XII. i vino. Karlo XII., glasoviti švedski kralj, koji se s uspjehom borio protiv Rusa i Turaka, volio je u mladosti vino. Jednoga dana pogledao je u čašu malo dublje nego obično, pa je u pripitom stanju uvrijedio majku. Majka je bila radi toga vrlo žalosna, a na to je Karlo uzeo zlatnu čašu i napunio je punu vina, te je rekao majci: u tvoje zdravlje, majko, ispijam zadnju čašu vina. Na to je ispio vino i održao je riječ, jer nije nikada kasnije pio.

Nikakva uvreda. U Berlinu je živio jedan mali trgovčić, koji je imao jako oštar jezik i neprestano je zlo govorio o pruskom kralju Fridrihu II. Nije bilo razgovora, u kome se on ne bi očešao o Fridriha. Nazivao ga je nasilnikom, dvonogim magaretom.

Dođe kraljev doglavnik i ispriča mu jedamput, kako trgovac neprestano loše o njemu govori.

— Kakav je to čovjek? — upita kralj.

— Zove se...

— Ne briga me, kako se zove, nego bih htio znati, šta je.

— Berlinski građanin.

— Ni to me ništa ne briga. Znati željan sam samo, koja sredstva ima. Može li podići vojsku od dvjesta hiljada ljudi?

— To svakako ne može, jer je obični mali trgovčić.

— No vidite, sada sam miran. Ako bi taj čovjek, koji me mrzi i koji o meni loše govori, mogao skupiti vojsku od dvjesta hiljada ljudi, morao bih se starati, kako bih se od njega obranio, ali kad je bez te moći, neka i dalje brblja i neka se na moj račun zabavlja.

Pretjerane pripovijesti. Dva Engleza, koji su duže vremena živjeli u Indiji, dođu u klub s mnogim lordovima, koji su htjeli da im ovi nešto pripovijedaju. Hrabri putnici se rado odazovu željama i jedan odmah počne:

»Jednoga dana sam se šetao uz obalu rijeke, gdje su žene prale rublje. Najednom dođe iz guštare jedan veliki tigar, a ja odmah u prisutnosti duha uzmem od jedne žene kabao vode i izlijem tigru na glavu. Tigar se od toga prestraši i pobježe.«

— »Nažalost moram posumnjati u istinitost toga pripovijedanja,« upadne drugi, »jer kratko vrijeme iza toga opazim ja istoga tigra uz istu rijeku i, kako je to već moj običaj, udarim ga u glavu, ali kod toga utvrdim, da mu je griva bila posve suha«.

DOBRIJANOVO PISMO NAŠEM UREDNIKU

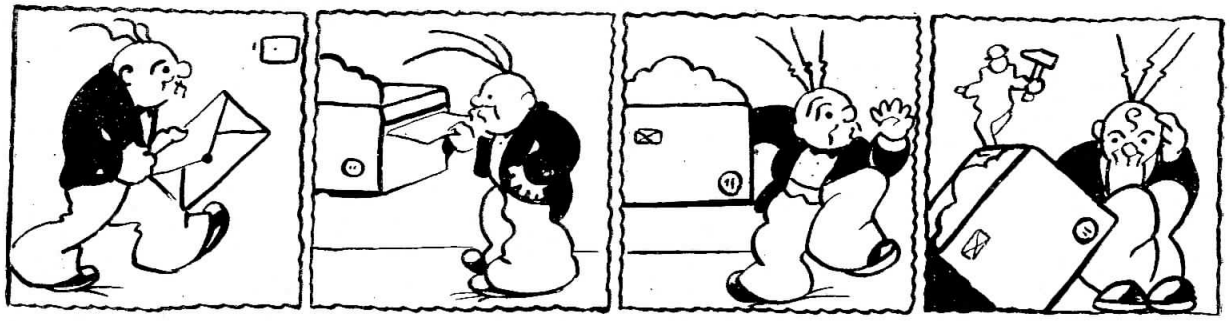

Napisao čika pismo
uredniku Juri,
put pošte se eno s njime
dobri čika žuri.

Al njegovo dugo pismo
u sandučić ne će,
rasrdi se dobri čika,
pa ga silom meće.

A sa pismom u sandučić
uvalio ruku,
ne može je da izvuče,
tešku muči muku.

Sandučić je otrgnuo
i sobom ga vuče,
a s kladivom kovač žuri.
da ruku izvuče.

ŠALE

Ljubav, koja ne poznaje granica. Mladi Mošo prokriomčario čipke iz inostranstva te ih predaje svojoj ženi s riječima:

— Ove sam čipke donio iz Bruxellesa. Iz ovoga se možeš uvjeriti, da moja ljubav ne poznaje granica.

Nagrađena umjetnost. »Maja, treba da se više vježbaš na klaviru. Ako budeš dobra, dat ću ti svaki dan dinar«.

»Ali susjedi mi nude po dva dinara za svaki dan, kad ne budem svirala«.

Pokus. Gospodin N. dođe u apoteku i pita apotekara, bi li mu mogao reći za neki prašak, je li to šećer ili je što drugo.

Apotekar uzme malo praška na nož, okusi i reče:

— To je čisti šećer.

Gospodin: — A moja žena tvrdila mi je, da je to otrov za miševe.

Ulovio se. — Čujem da si u novčanoj stisci.

— Tko, ja je li? Naprotiv.

— Izvrsno! Onda mi posudi sto dinara.

Priuštit će mu. — Prijatelju, ne bi se htio provesti autom? Moja bi te žena vozila.

— A ne će mi se ništa dogoditi? Da nije već koga pogazila ili se zaletila u jarak?

— Ma nije, evo danas vozi prvi put!

Neuputna. Sluškinja: — Gospođo, gori ćilim u sobi, šta ću raditi?

— Nalijte vode na nj!

— Ne mogu, imam samo vruću vodu!

Njena pamet. On zlovoljno: — To ti je već treća haljina ovaj mjesec. Takav raskoš ne možemo si priuštavati.

Ona: — Ali pomisli, što više haljina imam, to više svaku od njih štedim.

Oprezan ortak. — Držiš li mladoga Matića za pouzdana?

— Život bih mu povjerio, tako sam zaufan za njega.

— Koješta! Mislim vrednote kakove.

Što je previše. Gospodin Pragerhof, trgovački putnik, dođe u hotel na konak i zapisuje se u knjigu gostiju. Dok piše, pretrča mu stjenica preko stranice, na kojoj zapisuje svoje ime. G. Pragerhov vikne ogorčeno vrataru:

— Ja sam već navikao, da imate svoje ime. G. Pragerhof vikne ogorčeno dolaze gledati u gostinsku knjigu, na kojem broju stanujem, to je ipak previše!

MODA

Samo tko u miru bira, dobro kupi

Ako morate od dućana do dućana da razgledate robu, onda ćete se u stisci i žurbi odlučiti možda na nešto, čemu ćete se poslije kajati.

Zato birajte robu kod kuće! Tu imadete vremena da ispitate komad po komad uzorka na svoju vrijednost, nitko Vas ne može nagovarati na nešto, što Vam nije po ukusu.

Zatražite zato našu kolekciju tkanina za ženske haljine, kostime i kabanice, i Vi ćete tu kolekciju dobiti za par dana, dakako besplatno i bezobvezno. — Tada sjednite, birajte ono, što najbolje odgovara Vašem liku, Vašem ukusu.

Jer mi nabavljamo robu izravno u tvornici, a prodajemo je izravno Vama, te otpadaju razne provizije, Vi kupujete dakle kod nas bolju kvalitetu ***za manje novaca.***

Već pola vijeka poslužujemo zadovoljne mušterije.

Najveća trgovačka i otpremna kuća

KASTNER I ÖHLER, ZAGREB

Ako još nemate naš glavni katalog, zatražite ga. Za nekoliko ga dana imate besplatno u rukama.

Ovdje odrezi!

Odgonetački kupon 23. broja „Obitelji" 1931.

»OBITELJ«, Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21.

P n
Uredništvo,,Narodne Starine''
ZAGREB 6 Pošt.Pretinac 14

ŠAH

Problem br. 27. (9)

Sastavio Nenad Petrović, Zagreb
(„Tijdschrift 1929")

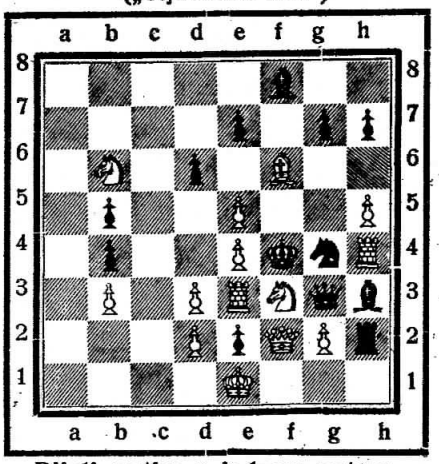

Bijeli matira u jeduom potezu.

Odgonetke treba poslati do 20. lipnja. Svi odgonetači ovoga četvrtgodišta dolaze u natječaj za nagrade, koje će se žrijebom razdijeliti. Odgonetke se šalju za svaki broj posebno, pa za nagrade dolaze u obzir najmarljiviji odgonetači.

PATHÈ BABY

najbolji i najjeftiniji kino-projekcioni aparat. — Potreban je svakoj školi, svakom župniku, svakom društvu i svakom domu. — Na skladištu hiljade raznih filmova, koji se posuđuju uz najpovoljniju najamninu. — Aparat je isto upotrebljiv za mjesta, gdje nema električne struje sa specialnim dinamom. — Obavijesti kao i katalog besplatno kod

„Kinofot" Zagreb
Gundulićeva ulica 7.

Telegram „KINOFOT"
Telefon 75-63

ZADRUŽNA PUČKA ŠTEDIONICA
k. z. u ZAGREBU
TRG KRALJA TOMISLAVA 21.
prima uloške i daje zajmove uz najpovoljnije uvjete

ZAGONETKE

1. Križaljka

Sastavio *F. Licul*, Zagreb.

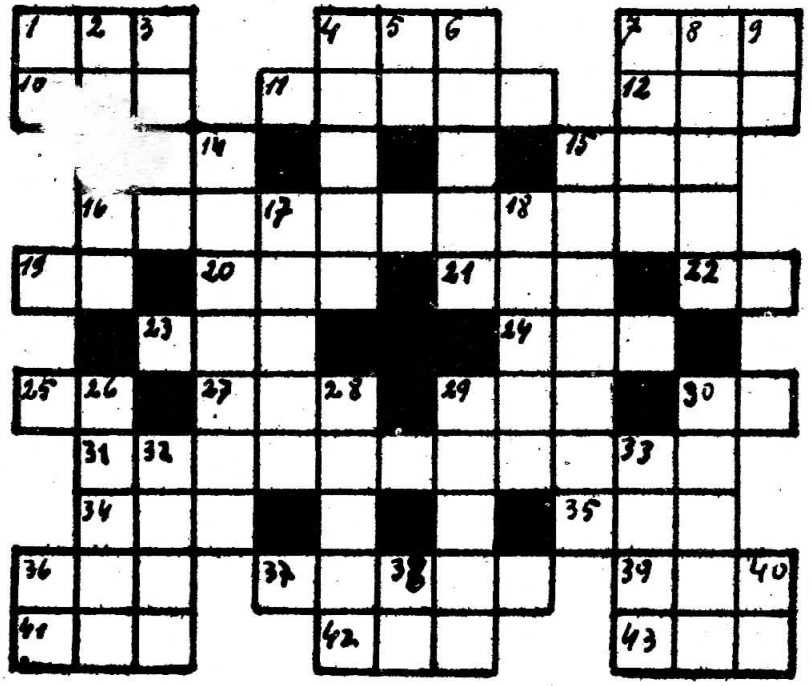

Vodoravno: 1. Dio glave. 4. Ratno oružje. 7. Korisna biljka. 10. Biblijsko ime. 11. Grčki otok. 12. Vrst papagaja. 13. Lična zamjenica (plural). 15. Švicarski kanton. 16. Ime i prezime glasovitog Ilirca. 19. Lična 21. Dvoje. 22. Igraća karta. 23. Pojava na vodi. 24. Vremenski prilog. 25. Oblik glagola »biti«. 27. Ovaj. 29. Otok na Jadranskom moru. 30. Lična zamjenica. 31. Jugoslovenska pokrajina. 34. Kukac. 35. Dolazi iza rata. 36. Žensko ime. 37. Drug. 39. Vladalac. 41. Zvijer. 42. Njemački broj (fonetski). 43. Muško ime (skraćeno).

Okomito: 1. Uzdah. 2. Ekseri. 3. Posjeduj. 4. Ime jednog apostola. 5. Francuski »zlato«. 6. Morska životinja. 7. Žensko ime. 8. Napjev. 9. Prijedlog (duži oblik). 14. Sundajski otok. 15. Oblik glagola, koji znači oteti. 17. Gdje se u Zagrebu gradi nova tržnica? 18. Ovakav. 26. Špijun. 28. Dio unutrašnjosti tijela. 29. Književno djelo. 30. Domaća životinja. 32. Biblijsko ime. 33. Grad u Francuskoj (fonetski). 36. Kemijska oznaka za jedan laki metal. 38. Lična zamjenica. 40. Egipatsko božanstvo.

2. Logogrif

Sastavio *F. Švagel*, Županja

Sa „E" svaki čovjek to imade
Sa „A" za one je, koji rade.
Sa „U" nemat, živjet se ne dade.

NA DAR DOBIJE
VELIKU GRAĐANSKU KUHARICU
i još koju lijepu knjigu svaki onaj, tko naruči barem dvadeset od četrdeset knjiga, što ih uz znatno snižene cijene do Duhova nudi
KNJIŽ. „NARODNE PROSVJETE"
ZAGREB, KAPTOL BROJ 29

Odgonetke iz 15. broja „Obitelji"

1. **Kriptogram s Jadrana.** Štedi i radi!

2. **Magični kvadrat.** Arome, pokop, kolo, Moloh, epoha.

3. **Logogrif.** Skoplje, koplje, turban, Urban.

4. **Književni češalj.** I.—II. Bernardin de Saint-Pierre. — 1. Balzac, 2. Rakića, 3. Andrić, 4. Daudet, 5. Neruda, 6. Eliota, 7. Aškerc, 8. Nodilo, 9. Puškin, 10. Ewalda, 11. Radića.